

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
DEN MUDREDE SKAMFØLELSE

4/2018

6
Jeg føler mig forkert

14
Evangeliet til Jantelovens børn og børnebørn

26
Rigdom og døbte Visakort

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 4/2018. Årgang 153
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Pexels.com

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Empati er vigtigere end sympati
Ole Solgaard

TEMA:**DEN MUDREDE SKAMFØLELSE**

- 06 Jeg føler mig forkert
Ellen Esmarch Pedersen
- 09 Bag facaden
Leif Andersen
- 14 Evangeliet til Jantelovens børn
og børnebørn
Børge Haahr Andersen

HORISONT

- 18 Hvad vil du give afkald på
for at få noget bedre?
- 19 Klimaforandringer og Jesu genkomst

FOR TROEN

- 20 Kongen vender tilbage!
Christian Højgaard Jensen
- 24 Jesus sætter fri
Lene Malmgaard

ANDRE ARTIKLER

- 26 Rigdom og døbte Visakort
Roar Steffensen
- 30 Den hellige, almindelige hverdag
Peter Kofoed Herbst
- 33 Den ægte vare
Jon Bloom

BOGER

- 36 Skam
- 38 Alle gode gerninger

Hvis jeg skal turde tale om noget, jeg skammer mig over, er det vigtigt for mig at have tillid til, at den anden møder mig med godhed. Ellers bliver jeg jo bare bekræftet i, at skammen er berettiget.

LEDER

Empati er vigtigere end sympati

AF OLE SOLGAARD

Det kristne fællesskab afhænger ikke primært af de psykiske vibrationer mellem os. Det står og falder med, at vi er med-lemmer af Kristus.

Der er mange forventninger til det kristne fællesskab. Forskellige og indimellem modstridende forventninger. Måske sidder man med en række skuffelser over de forventninger, der ikke blev indfriet.

"Utallige gange er et kristent fællesskab gået i stykker, fordi det levede ud fra en idealforestilling," har den tyske præst Dietrich Bonhoeffer sagt.

Jeg er tilbøjelig til at tro, at en del går rundt med forvrængede forventninger til det kristne fællesskab, drømmebilleder: Det skal være trygt, hyggeligt og venskabeligt. Vi vil gerne mødes med ligesindede, som vi svinger sammen med, dvs. vi har de samme interesser, samme holdninger eller er i samme livsfase osv.

Naturligvis er det fint, hvis man oplever det kristne fællesskab sådan. Det er bestemt ingen skam at have sympati for hinanden. Men er det nødvendigvis også en nødvendighed?

Virkeligheden overgår drømmen

Et kristent fællesskab er først og fremmest en

åndelig virkelighed: Vi er i fællesskab med den treenige Gud – sammen med de andre, der også tilhører Jesus.

Det er egentlig en befriende virkelighed. Det kristne fællesskab er ikke noget, vi skal stable på benene. Det afhænger ikke primært af de psykiske vibrationer mellem os. Det står og falder med vores fællesskab med Kristus.

"Kristent broderskab er ikke et ideal, som vi først skal virkeliggøre, men det er en virkelighed, der i Jesus Kristus er skabt af Gud, og som vi får lov til at være med i," siger Bonhoeffer.

Det, der her er sagt, er ikke en nedskrivning af det kristne fællesskab. Tværtimod. Det understreger netop, at min lokale kristne forsamling er langt mere og langt større end det, jeg måske umiddelbart får øje på, og større end det, jeg kunne drømme om.

Vi er et fællesskab af tilgivne syndere, der – på trods af hver vores særheder – går rundt i ens og perfekt bryllupstøj, Jesu renhed og hellighed. Hver for sig og sammen får vi lov at betragte hinanden som Jesu brud (Åb 21,9ff). Midt i vo-

res skrøbelighed, ufuldkommenhed og skuffede forventninger er vi noget langt større, end nogen turde drømme om.

Belastende forventninger

Ligesom jeg selv er kristen alene på grund af Guds ufortjente godhed mod mig, kan de andre også kalde sig kristne på grund af Guds ufortjente godhed mod dem. Det gør noget ved mit syn på de andre. Ingen skal gøre sig fortjent til at være en del af fællesskabet. Og ingen skal gøre sig fortjent til at mærke min omsorg for dem.

Det giver plads til dem, der har mere end gennemsnitligt svært ved at begå sig socialt. Det giver plads til de introverte (indadvendte), der ikke jubler over kaffepauser og gruppesamtaler. Det giver plads til dem, der kæmper med svære ting i livet.

Det er nemlig ikke hyggen og den gensidige sympati, der samler os. Det er Kristus og vores fælles fællesskab med ham. Derfor må forkyndelsen og nadveren, der begge sætter os i fællesskab med Kristus, være det bærende centrum.

Det er belastende for fællesskabet, hvis vi går rundt med en forventning om, at vi dér skal have opfyldt alle vores almenmenneskelige behov. Det er nemlig ikke en berettiget forventning. Det er ikke sikkert, at jeg finder nære venner dér. Eller interessefæller. Eller politiske holdningsfæller. Eller nogen med samme kemi.

Nogle af vores almenmenneskelige behov opfyldes ofte bedre på græsplænen derhjemme, i dialogen med kolleger eller i brevueforeningen.

Sociale konsekvenser

Det betyder ikke, at det kristne fællesskab ingen social dimension har. Det er helt tydeligt i den måde, som NT formaner os til at tage os af hinanden i det kristne fællesskab. Det åndelige

Vi kan ikke forvente at blive gode venner med alle eller føle os på bølgelængde, men vi kan forvente at møde omsorg fra de andre

fællesskab med Kristus har sociale konsekvenser for vores forhold til hinanden. Men måske på en anden måde, end vi umiddelbart tænker.

Det er ukristeligt, hvis vi kun vil være sammen med dem, det giver status at være sammen med (Jak 2,1ff), eller dem, der formår at gengælde vores venlighed (Luk 6,32). Det kristne fællesskab er ikke bare en klub med fælles interesse (evt. i Jesus). Vi er derimod med-lemmer af Kristus. Derfor må vi have omsorg for hinanden trods forskellighederne (1 Kor 12,12-26).

Sat på spidsen: I det kristne fællesskab kan jeg forvente de andres *empati*, men ikke nødvendigvis deres *sympati*. Fællesskabet må være præget af omsorg og varme – både indbyrdes og over for nye. Men jeg kan ikke forlange, at vi skal svinge sammen på alle måder.

Vi kan ikke forvente at blive gode venner med alle eller føle os på bølgelængde, men vi kan forvente at møde omsorg fra de andre, og det kan forventes, at jeg *viser omsorg* for de andre – i konkret praksis.

Det udfordrer vores tanker og forventninger. Men det udfordrer også den måde, vi tilrettelægger vores samlinger i menigheden.

Vi må arbejde for, at der både er plads til de glade og de deprimerede, de introverte og de ekstroverte, de praktiske og de intellektuelle, de unge og de gamle, de kedelige og de spændende osv. For vi er samlet om noget større, fællesskabet med vores fælles bror, herre og frelser. ■

Ole Solgaard

TEMA

Jeg føler mig forkert

AF ELLEN ESMARCH PEDERSEN

Skam er forbundet med fortællingen om, at jeg er uduelig og ikke værd at elske. Den får os til at gemme os, og den hindrer os i at turde stå ved, hvem vi er.

Ellen Esmarch Pedersen,

f. 1958

Lærer på LMH og selvstændig
terapeut

ellenesmarch@gmail.com

Skam og skyld er ikke det samme, men de optræder ofte sammen. Begreberne blandes ofte sammen eller forveksles. De er dog ret forskellige, fordi de relaterer til noget forskelligt. *Skyld* er relateret til en handling; noget, du har gjort forkert. *Skam* er relateret til selvopfattelsen, så du tror, du selv er en fejl.

Hvis kritik af handlinger bliver til kritik af mennesker, bliver det, der skulle have været skyld, til skam. Vi kan gøre fejl, men det betyder ikke, at vi er fejl.

Skyld er relateret til handlinger

Vi har tit modstand imod at føle skyld og tage skyld på os, fordi det ødelægger idealbilledet af os selv. Vi mister håbet om det perfekte, når vi erkender vores skyld. Men egentlig er det at kunne blive draget til ansvar et tegn på, at vi har værdi. Gud stiller os til ansvar for vores synd,

fordi han regner os for noget og gerne vil have fællesskab med os. Af samme årsag stiller mennesker os også til ansvar.

Derfor er det også sundt at have skyldfølelse, når vi har gjort noget forkert. Den melder sig, når vi har syndet mod Gud eller skadet og såret et medmenneske.

Skyldfølelse er tæt forbundet med vores samvittighed. Hvis samvittigheden er bundet til noget sandt og sundt, vil skyldfølelsen som regel være tegn på forkerte handlinger i forhold til det, samvittigheden er bundet til og dermed være et sundhedstegn.

Der kan følge en kortvarig følelse af skam med den sunde skyld. Jeg skammer mig over noget, jeg har gjort, fordi det er i modstrid med det, jeg står for. Denne skam er sund og kalder på opgør med det, jeg har gjort. Når der er gjort op, forsvinder skammen, fordi den var forbundet med

den forkerte handling og ikke med min grundlæggende identitet.

Falsk skyldfølelse

Der findes dog også meget skyldfølelse, som føles reel og sand, men som er falsk, fordi de handlinger eller tanker, der udløser den, i virkeligheden *ikke* er forkerte. De *føles* bare forkerte. Det kan fx skyldes, at samvittigheden er bundet til andres meninger eller holdninger, så det føles forkert, hvis man tænker selvstændigt og anderledes. Eller man er bange for at skuffe andre og ikke leve op til det, som man tror, de forventer.

Falsk skyldfølelse er ofte forbundet med skam. Det kommer i virkeligheden til at handle om mig og bliver udtryk for uklarhed i forhold til egen identitet og manglende tillid til mig selv.

Erfaringen er da også, at den falske skyldfølelse kun i ringe grad forsvinder, når vi søger Guds og menneskers tilgivelse. Det skyldes, at det i bund og grund ikke er *tilgivelse*, der er brug for, men i stedet *bearbejdelse*. Der er brug for hjælp til at værdsætte sig selv så højt, at det bliver tilladt at være sig selv og føle, tænke og handle selvstændigt. Måske er der behov for at løsrive sig fra forældres og andres værdisæt.

Skam er relateret til selvopfattelse

Hvis ikke jeg bliver mødt i mine følelser, kommer jeg til at føle mig forkert. Skammen er forbundet med min identitet og med min historie. Skammen er forbundet med fortællingen om, at jeg ikke synes, at jeg duer. Skam kan være en føl-

KOBBERSTIK AF ALBRECHT DÜRER

ge af, at man tidligt i livet har fået opbygget en negativ selvopfattelse, så man på et dybt plan tror, at man er uduelig og ikke værd at elske.

Skam får os til at gemme os og ønske at forsvinde, og den hindrer os i at turde stå frem som dem, vi er, og stå ved det. Vi mærker den i vores krop, fx når vi rødmer, kigger væk, slår øjnene ned, stammer eller går i stå.

I forskellige kulturer kan skam udløses af meget forskellige ting. Også inden for landets grænse og inden for enkelte familier kan kulturen være så forskellig, at det ikke er de samme ting, vi føler skam over. Er det fx skamfuldt at prutte og bøvse – eller bare en del af en naturlig opførsel? Er det skamfuldt at sige fra og sætte grænser for sig selv – eller bare en naturlig ret-

Adam og Eva havde oprindeligt ikke noget at skamme sig over. Men siden syndefaldet er evnen til at skamme sig medfødt. Skammen er et udtryk for, at det forkerte er kommet ind i verden. Men samtidig også en hjælp til at beskytte det, der er sårbart og betydningsfuldt.

GODT SAGT

Sand ydmyghed er ikke at tænke mindre om sig selv, men at tænke mindre på sig selv

C.S. LEWIS

tighed? Er forholdet til krop og seksualitet forbundet med skam og tabubelagt – eller er det bare helt naturligt at tale om?

Den gode skamfølelse

En side af skammen er blufærdigheden. Bibelen fortæller, at Adam og Eva før syndefaldet var nøgne uden at skamme sig. Der var altså ikke noget, de kunne skamme sig over – intet, der var forkert ved dem. Lige efter syndefaldet opdager de, at de er nøgne, og de forsøger straks at dække deres kønsorganer til med figenblade. Senere laver Gud skindtøj til dem.

Efter syndefaldet er evnen til at skamme sig medfødt. Den er til dels en følge af syndefaldet og dermed udtryk for, at det forkerte og nedbrydende er kommet ind i verden. Men når Gud giver Adam og Eva skindtøj at dække sig med, kan blufærdigheden/skammen også ses som Guds omsorg for dem. Det er hans hjælp til dem, så de beskytter sig mod, at det, som er sårbart og betydningsfuldt, bliver nedgjort eller ødelagt.

Vi kan registrere noget lignende, når vi krummer tæer på egne eller andres veg-

ne, når noget bliver pinligt eller en grænse bliver overskredet, og noget ikke er i orden. Det er den gode skam. Skammens positive funktion er også, at den får os til at opføre os, så vi beholder vores tilknytning til andre mennesker. Vi lærer at respektere andres grænser og opføre os ordentligt. "Man har vel skam i livet," siger vi nogle gange og mener dermed, at vi har fornemmelse for, hvad vi kan til-lade os.

Hjælpen mod den nedbrydende skam

Den skam, der er nedbrydende i vores liv, må vi forsøge at komme til rette med på en måde, så vi ejer den, i stedet for at den ejer os. Når den viser sig, må vi spørge: Hvad er det, vi føler, at vi må skjule? Hvorfor er vi sårbare nu?

I stedet for så at gemme sig væk, må man forsøge at anerkende den og fortælle om den til en person, man har tillid til. Så bliver den lettere at bære. Den anden kan så også være med til at korrigere den selvopfattelse, som ligger bag skammen.

Hvis jeg skal turde tale om noget, jeg skammer mig over, er det vigtigt for mig

at have tillid til, at den anden møder mig med godhed. Ellers bliver jeg jo bare bekræftet i, at skammen er berettiget.

Her er Jesus et eksempel for os. Tænk på Jesu møde med den samaritanske kvinde (Joh 4,1-30). Hun var så fyldt af skam, at hun måtte gå ud til brønden på den varmeste tid af dagen for at hente vand. Så var hun fri for at møde nogen. Der mødte hun så Jesus, der så på hende med godhed. Det førte til, at hun fik mod til at se sandt på sit liv og mod til at berette for alle andre, at hun havde mødt en, som havde fortalt hende alt, hvad hun havde gjort uden at fordømme hende.

Guds svar til det menneske, der er tynget af skyld og belagt med skam, er en invitation til en personlig og nær relation med ham, hvor tillid, respekt og åbenhed råder.

I mødet med Gud bliver vi de mennesker, vi er skabt til at være. Nemlig mennesker, der har både værdi og værdighed, fordi vores skyld er fjernet og gjort op, og fordi vi bliver set og mødt med godhed i blikket som dem, vi er, og derfor grundlæggende ikke behøver at skamme os. ■

TEMA

BAG FACADEN

AF LEIF ANDERSEN

Den eneste, der kender mig til bunds og kan gennemskue alle masker, facader, skyld og skam – det er også den eneste, der ikke fordømmer mig!

– Vi står her til lovsang. Alle jubler. De kan da ikke være så begejstrede alle sammen. Hvad skjuler de? – Men jeg synger jo også selv med, selv om jeg egentlig har det elendigt.

– Her står jeg og snakker og snakker. Om Jesus. Og om glæden og freden og så videre. Det står på programmet. Og jeg har forberedt mig. Da jeg sagde ja til invitationen, vidste jeg jo ikke, hvad der ville ske i mellemtiden. Nu står jeg her som en snakkemaskine. Måske skulle jeg have meldt afbud. Men de ville nok ikke kunne forstå det. Nu ved jeg ikke, hvordan jeg skal slippe ud.

– Jesus advarer mod hykleri. Men der er jo ting, jeg holder for mig selv. Ting, jeg håber, ingen opdager. Er jeg så en hykler?

Ærlighed er en god ting. Uærlighed kan være ødelæggende for både mig selv, min familie og mit fællesskab. Men utidig åbenhed kan faktisk også være ødelæggende. Et vist minimum af *facade* er en betingelse for at kunne fungere mellem andre.

Facade kommer selvfølgelig af samme ord som det engelske *face* (og det danske *fjæs*) – den forside, man viser frem for andre.

I folkemunde er *masker* altid af det onde: I sandhedens navn skal maskerne falde, for masken er en løgn osv. Sådan er det da også. Også ofte hos os. I psykologien taler man om *det falske selv* som en maske. Den facade, hvormed vi narrer andre, kan i virkeligheden også til en vis grad narre os selv. Vi opbygger et falsk selv, et falsk selvbillede. Dermed undgår vi at se det

Leif Andersen, f. 1952

Lektor på Menighedsfakultetet
leifa@post.tele.dk

Herlighedsteologi betyder, at jeg kun tror på den herlighed, jeg mærker, føler og oplever. Derfor er den en slaveteologi, som slinger frem og tilbage mellem hovmod og mismod

værste og det mest skamfulde i øjnene.

Det falske selv er skrøbeligt. Det holder ikke, når det virkelig blæser. Der er grænser for, hvor meget man kan holde nede hvor længe. På et tidspunkt – særligt når konflikter bryder løs! – risikerer man, at fortrængningerne brister. Og jeg bliver nødt til at se mig selv i øjnene ...

Men det betyder ikke, at masken bare er en dårlig ting. Den er også overlevelse! Der er "masker", der beskytter: operationsmasker, fægtmasker osv. Og sådan beskytter vores facade også – mod uretfærdige angreb, mod andres overgreb.

Det er jo heller ikke sådan, at vores masker bare er løgn. Det kan de være; men oftest er de blot en side af os selv. Den side, vi vælger at vise for andre her og nu.

Masken viser ikke *hele* mig, men *noget* af mig selv kan jeg vise mit medmenneske og mit fællesskab her og nu. Også uden at være hykler og uærlig. Dette er, hvad jeg *også* er!

Når jeg vitterligt er vidt forskellige mennesker på arbejdet, hos svigerforældrene og derhjemme, så betyder det jo ikke nødvendigvis, at jeg "spiller skuespil". Det kan være uærligt, men er det ikke nødvendigvis.

Masken tilslører ikke blot. Den af-slører også. – Det forstår vi måske bedst, hvis vi nu ser på Guds masker!

Guds masker

Et af Luthers hovedmotiver er *korsteologien*. Den har som centrum Kristi kors på Golgata

og alt det, det indebærer; men korsteologien er ikke begrænset til dette centrum! Den handler også om vores kors – nemlig den måde, *hvorpå vi møder Gud*.

Som illustration anvender Luther beretningen om Moses, der gerne vil se Guds herlighed, men kun får lov at se Gud fra ryggen (2 Mos 33,18-23).

Vi ser Gud fra ryggen. Vi véd i Kristus, at han er kærlig, nådig, tilgivende, omsorgsfuld, tålmodig – men sådan oplever vi ham ofte ikke. Vi oplever ham ofte som streng, tavs og ligeglad. Og da stoler jeg, netop i kraft af korsteologien, på løftet og på ordet om, *hvordan Gud virkelig er i mødet med mig*. I mødet med mig i *Kristus*.

Herlighedsteologien derimod er en forvridning af gudstroen. Det er nemlig ikke sådan, som jeg desværre har hørt det hist og pist, at "vi skal finde en god balance mellem korsteologi og herlighedsteologi," altså som om "korsteologi" bare handler om, at kristenlivet er lidelse og jammer, og "herlighedsteologi" handler om, at kristenlivet er herligt ...

Nej. *Herlighedsteologi* betyder, at jeg kun tror på den herlighed, jeg mærker, føler og oplever. Derfor er den en slaveteologi, som slinger frem og tilbage mellem hovmod og mismod. Den hviler aldrig i Guds fred og nåde. Den tror kun på Guds godhed, når godheden kan mærkes, og helst overtydeligt. Den tror kun på sin retfærdiggørelse, når den føler sig retfærdig og værdig over for Gud. Den tror kun på helliggørelsens vækst, når den føler sig forbedret og sejrende.

Korsteologi derimod formår at hvile i og glæde sig over Guds fred og nåde, også selv om der er kaos og ufred inde i mig selv. Den er ikke en mismodigheds- eller resignationsteologi, som bare sukker og slæber sig videre med alle skuffelserne og nederlagene på skuldrene. Tværtimod: Den stoler på Guds godhed, på retfærdiggørelsen og helliggørelsen, også når det alt sammen er usynligt. Derfor er korsteologien en oprejst og befriet teologi.¹

Særligt Tor Johan Grevbo, norsk professor i sjælesorg, har rettet min opmærksomhed på

Luthers udtryk *Guds masker*: Gud har skjult sig bag masker! Og det sker både

- i *skabelsen*, hvor man nok ser Guds fingeraftryk og skaberglæde i verden, men ikke ser ham selv
- i *ulykken*, hvor Gud skjuler både sin omsorg og sin bønghørende magt
- i *bønghørelsen*, som ofte er paradoksalt og vanskeligt at få øje på, og som kun viser glimt af, hvor dyb hans medlevende omsorg er
- i *dommen*, hvor Gud viser sin vrede og strenghed, men ikke sin nåde
- i *Jesu liv*, hvor det frustrerede skarerne (og til tider også disciplene) til raseri, at han ikke noget tydeligere viste sin sande natur og sin guddommelige magt
- i *korsfæstelsen*, som ligner Guds nederlag, og hvor hans sejr er skjult helt ud i den ekstreme dårskab
- og i *opstandelsen*, som var og er et faktum, men som ingen var øjenvidne til, og som selv disciplene på himmelfartens dag kunne tvivle på (Matt 28,17).

Alt dette vil for menneskets naturlige religiøsitet ligne en fejl! For naturlig religiøsitet, vores medfødte religiøse instinkt, er netop herlighedsteologisk skruet sammen.

Men i disse masker både skjuler og viser Gud sig for os. Maskerne er ikke løgn og hykleri; de er hans midlertidige billede: hans åbenbaring "under den modsatte skikkelse" (Luther). De er ikke hans kærligheds modsætning eller hans kærligheds nederlag. De er hans kærligheds udtryk over for en syndig slægt, i en falden verdens tidsalder.

Disse masker beskytter os mod Guds ansigt! Det er ikke af fornem eksklusivitet, men af omsorg for os, at Gud har skjult sig. For et ubeskyttet møde med den Hellige ville ingen af os overleve.

Derfor er det en vigtig og befriende trosøvelse, at vi får blik for Guds kærlighed, ikke bare *bag ved* hans skjulthed, hans maske, men også *i og med* hans skjulthed, hans maske.

FOTO: ENSORSPOOT

At vi bærer forskellige masker i forskellige situationer betyder ikke nødvendigvis, at vi spiller skuespil og er uærlige. Maskerne er – hvis de er vel anbragt og vel anvendt – med til at beskytte os selv og andre.

Den skånselsløse og hudløse ærlighed skylder jeg ikke andre mennesker. Den skylder jeg kun Gud

Det er jo ellers i sig selv en udfordring for troen, at vi forsøger at få blik for hans kærlighed *på trods af* hans skjulthed; men endnu mere dristigt og befriende er det at få blik for, at han – i dét og i dét og i dét svære i mit liv – også har skjult sig og taget maske på, *fordi* han elsker mig og vil mig det godt i alle ting. *Det* er tillid til Gud!

Slut fred med dine masker

På samme måde er dine masker og dine facader slet ikke uden videre af det onde!

En af mine venner, Elmo Due, som er lektor på Pastorseminariet i København, gjorde engang opmærksom på, at hvis vi tager det alvorligt, at mennesket er skabt i Guds billede, og at Gud er den skjulte Gud, så må vi også respektere en nødvendig skjulthed hos vores medmennesker!

Ja! Og respektere den nødvendige skjulthed hos os selv! Du snyder ikke dit fællesskab, fordi du ikke deler alt med alle. Du er ikke en hykler, fordi du holder noget af din vrede tilbage over for din svigerfar. Og venlighed er ikke et bedrag.

Dine masker – hvis ellers de er vel anbragt og vel anvendt – beskytter dig mod angreb, mod uretfærdigheder, mod overgreb og sår. Man skal ikke have dårlig samvittighed over ikke at være hudløs.

Lad ikke dine masker styre dig

Det umodne menneske kan blive både forvirret og meget fornærmet, hvis andre har mærket *og reageret på* noget af det usagte hos en selv – det, som man ikke vidste, ville skinne igennem, og som man knap nok havde gjort klart for sig selv.

Det mere modne menneske narrer ikke

sig selv. Det kender udmærket afstanden mellem det ansigt, man viser andre, og lagene i ens eget indre. Og det formår *at forvalte* denne afstand, denne forskel, sådan at det bliver muligt både at leve i nogenlunde fred med sig selv og at leve i nogenlunde fred med andre.

Et eksempel: Der er forskel på personlige og private eksempler i en prædiken. En forkyndelse, der vil nå frem til mennesker og flytte på dem, må selv vove at være sårbar og *personlig*. Dermed må man også – med forsigtighed – nævne de grimme eksempler og nederlagene i ens liv.

Men man skal også beskytte sig selv – både for tilhørernes skyld, for ens egen skyld (og for ens families skyld!) – mod at blive *privat*. Man skal ikke hænge sit inderste til tørre og til udstilling, så man bliver pinlig. Man skal kunne se folk i øjnene bagefter.

Og siden man dermed ikke nævner det værste fra ens eget liv, men kun nævner småtingene og mellemtingene som illustration, så lurder den fristelse, at man forsøger at give mennesker det indtryk, at værre står det så heller ikke til med mig! Mine synder og mine nederlag ligger i småtingsafdelingen ...

Nej. Man kommer ikke udenom at vedgå, at mine fejl og mine nederlag ligger i den alvorlige afdeling. De bliver endda endnu værre af, at jeg kender Kristus, og jeg kender Skrifterne; og alligevel gør jeg, som jeg gør, siger, som jeg siger, og er, som jeg er. Jeg er dermed hjemfalden til "en særlig hård dom" (Jak 3,1)

Man vedgår det, så det er glasklart, og man er på nippet til at tabe ansigt – men man går ikke i detaljer. Detaljerne rager ikke andre.

Det er en besynderlig lovmæssighed, at de, der er alt for forhåbende på ikke at tabe ansigt, i det lange løb mister folks respekt. I virkeligheden risikerer de at tabe ansigt for alvor.

Og de, der er knap så bange for at tabe ansigt, vinder i virkeligheden menneskers respekt. For så er de andre i det mindste trygge ved, at du nok ikke står dér og takker Gud, fordi du ikke er som andre mennesker ...

Den skånselsløse og hudløse ærlighed skylder jeg ikke andre mennesker. Den skylder jeg kun Gud.

Og mange syndere har gjort den forbløffede erkendelse, at jeg kan lige så godt sætte ord på det værste over for Gud, for han ved det jo allerede endnu bedre end jeg selv.

Dette er den største besynderlighed i Guds rige: Den eneste, der kender mig til bunds og kan gennemskue alle masker og facader – og ved, hvad der er min reelle skyld, og hvad der er en unødvendig skamfølelse – det er også den eneste, der ikke fordømmer mig!

Og hver gang, jeg holder en syndsbevidsthed tilbage (måske fordi jeg forsøger på ikke at tabe ansigt over for Gud?!), eller hver gang jeg forsøger at tørre skylden af på andre, så snyder jeg mig selv for den største glæde af alle: glæden over at se det tilgivet og taget bort.

Når jeg over for Jesus kaster alle mine masker, så får jeg denne ubegribelige samtale med ham:

- Jesus, det er min skyld.
- Ikke mere. Nu er det min.

Så længe jeg ikke vil tage skylden for det, jeg er, og det, jeg har gjort, så kan han ikke tage den fra mig. Men når jeg selv tager skylden, så kan han tage den fra mig.

”Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt. Vi flakkede alle om som får, vi vendte os hver sin vej; men *Herren lod al vor skyld ramme ham*” (Es 53,5f).

Det er ikke farligt at ville elskes. Det hører til det inderste i det at være menneske. Det farlige er, hvis man vil elskes for sin maske. Din værdi og dit selvværd må ikke ligge i maskerne. Det må ligge i denne enes elskende blik, i Kristi blik på dig.

Dine masker er ikke den endelige sandhed om dig. Hvor svært du end kan have ved at elske og respektere dig selv, og hvor længe der end kan være imellem, at du mærker kærlighed og respekt fra andre, så er du ikke desto mindre *dobbelt elsket*: Du er elsket som et skabt menneske, som bærer af Guds billede; det er ethvert menneske. ”For således elskede Gud *verden* ...” (Joh 3,16). Og dernæst er du elsket som et genfødt barn af Gud! Du kan løfte dit hoved som et genrejst, retfærdiggjort og værdiggjort menneske – som synder, javist, men som en tilgivet og ophøjet synder.

Afbalanceret åbenhed og ærlighed

Hvis vi bliver knap så paniske over at skulle tabe ansigt, at skulle gå i os selv og indrømme ting, så får vi også mere åbne og ærlige fællesskaber!

Nogle fællesskaber er indrettet på en sådan måde, at mennesker bliver mere bange for fællesskabets dom end for Guds dom.

Og selv i gode og ret åbne fællesskaber kan man komme ud for, at hvis en lige så forsigtigt og lavmælt åbner for posen med spørgsmål, tvivl, indvendinger og vanskeligheder, reagerer andre med forbløffelse: – Tænk, jeg troede, jeg

var den eneste, der havde det sådan ...

Så selv om vi ikke skylder nogen at være hudløse, så har de fleste fællesskaber altså gavn af, at der lindes på låget. Sprækker i din facade kan være en sand befrielse for andre.

Jeg har fået lov at citere fra en mail. Afsenderen og jeg har skrevet sammen ad flere omgange; og han har i dag afskrevet al religion, også kristendommen. Han har været kristen og har hørt masser af kristen forkyndelse, men nu har han så besøgt adskillige ateistiske og religionsskeptiske hjemmesider. Han skriver blandt andet:

”Jeg spekulerede over, hvad mit motiv er for det, jeg har gang i her. Her indså jeg, at min bevæggrund er, at jeg har følt mig ført bag lyset, blevet narret og løjet for. Lidt ligesom kun at høre den ene part i en retssag. Nu har jeg så hørt begge parter og kommer til den konklusion, at religioner, alle religioner, er menneskeskabte og har ikke noget som helst overnaturligt i sig ...”

Han er i dag stadig (mig bekendt) fuldstændig overbevist om, at Gud ikke findes, og at Jesus aldrig har levet. – Jeg svarer blandt andet:

”Jeg kan godt forstå, at du føler dig løjet for. Det har jeg også gjort. For når kristne folk skjuler den tvivl, tomhed, vrede og fortvivlelse, mange af dem reelt bærer på, så fupper de os! – og det, selv om de siger, de har lært af Jesus, at man ikke må lyve ...”

Vi kan aldrig få syndfrie og englelige fællesskaber. *Men vi kan da virkelig godt få ærlige fællesskaber.*

Folk føler sig løjet for. For bevidst og ubevidst er vi så optaget af at *give svar på spørgsmål, svare på tvivl, forsvare troen etc.*, at mennesker må sidde tilbage med det indtryk, at vi aldrig selv plaget af tvivl på Kristus, af spørgsmål, af protest imod Gud, af tomhed og fortvivlelse etc. De har det indtryk, at de sidder alene med den slags. Dermed oplever de os som modvandrere og ikke som medvandrere.

Vi må leve med, at vores fællesskaber er fejlede og består af syndige og egoistiske mennesker. Men vi kan og skal ikke leve med, at vi også er hyklere og uærlige. ■

-
- 1 Det er også et hovedmotiv i min bog *Gud, hvorfor sover du?*

TEMA

Evangeliet til Jantelovens børn og børnebørn

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Sig ikke, at du ikke er noget, for Kristus valgte menneskelivet og korset for at købe dig tilbage til hans evige verden!

Børge Haahr Andersen,**f. 1956**

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

I 1933 skrev Aksel Sandemose romanen *En flygtning krydser sit spor*. Hovedpersonen vokser op i byen Jante i begyndelsen af det 20. århundrede. Forfatterens pointe med sin bog er ikke at skrive, at *Janteloven* er bundet til en bestemt by i en bestemt periode. Der findes en universel jantelov, som har sammenhæng med den måde, vi mennesker behandler hinanden på. Den får os til at bære rundt på den identitet, at vi ikke skal tro, vi er noget.

Denne artikel handler om to bøger og to erfaringer: den, der møder os gennem Janteloven, og den, der møder os gennem Bibelen.

"Du skal ikke tro, du er noget"

Jeg fik et knæk i min grønne ungdom, som sad i kroppen meget længe. Jeg hjalp til ved nogle teltmøder i Aalborg som frivillig litteraturmissionær. Og det pinlige var, at jeg ikke kunne holde

det ud. I dagtimerne gik vi rundt to og to ringede på døre, præsenterede os som nogle, der troede på Gud og gerne ville invitere til teltmøder i nærheden. Dengang var der stadig en del hjemme i dagtimerne i villaområderne. Men tydeligvis forstyrrede vi dem i deres dagsplan. Min kammerat var god til at føre ordet og tale for sig. Men jeg kunne se på ansigterne, at de ikke rigtig lyttede, men kun tænkte på, hvordan de slap af med to påtrængende unge mænd. Enkelte gange fik vi en god snak, men det var sjældent. Vi delte en del småskrifter ud og håbede, de ville blive læst. Ingen af dem kom til teltmøderne, men en del børn fra kvarteret dukkede op til børnemøde.

På et tidspunkt måtte jeg give op og sige til min kammerat, at nu kunne jeg ikke længere. Det var flovt og pinligt, for jeg var vant til at gøre min pligt. Menneskers evige frelse måtte

FOTO: ISTOCKPHOTO

vel have forkørselsret frem for mine sarte fornemmelser.

Mit ærinde med historien er ikke her at diskutere en bestemt evangelisationsform. Jeg kender mennesker, som er begyndt at tro på Jesus, fordi de blev kontaktet via dørklokken i deres hjem, og jeg har stor respekt for dem, der magter denne kontaktform til mennesker.

Jeg vil derimod reflektere over, hvad denne bestemte situation gjorde ved mig. Her mange år efter har jeg fundet ord for min oplevelse. Jeg følte *skam*.

Umiddelbart følte jeg det meget flovt at ringe på vildfremmede menneskers dør med et så personligt ærinde som Gud. Af natur kan jeg ikke lide at trænge mig på. Her følte jeg mig konstant uhøflig og påtrængende.

For det andet var det at give op forbundet med en stor skam over for de mennesker, jeg havde lovet at hjælpe med invitationer til teltmøder. Jeg følte mig flov over for mennesker, hvis forventninger jeg skuffede. Jeg var opdraget til at gøre min pligt. En dreng på landet fik normalt ikke ros hverken i hjemmet eller i skolen, men havde jeg udført et godt stykke arbejde, så blev

jeg set og fik anerkendelse.

Endelig følte jeg både skam og skyld over for Gud. Han havde ofret sin søn for mig, og jeg ville ikke engang ofre mine fornemmelser af at være for påtrængende. Jeg havde i min grønne ungdom på knæ for Gud stillet mig betingelsesløst til rådighed for ham og bedt ham om at bruge mig, hvor han ville. Og så skulle der blot en uges strabadser til, før jeg meldte fra.

I dag har jeg lært, at jeg kan godt tjene Gud, selv om jeg stadig ikke er i stand til at forkynde evangeliet ved at ringe på vildfremmede menneskers døre. Jeg har endda i tyve år i halvdelen af arbejdsugen været en slags evangelist, som forsøgte at formidle den kristne tro til mennesker uden for kirke og missionshus. Jeg fandt bare en ramme, hvor en ikke så udfarende type som jeg kunne trives.

Men jeg kan stadig slås med skammen over ikke at slå til, over ikke at leve op til andres forventninger. Jeg kan føle, at jeg er en dårlig ægtefælle, far, præst, rektor, kristen. Nogle gange skyldes det konkrete synder. Det kan jeg gøre noget ved, dvs. bekende dem for Gud, tage en dyb indånding og sige undskyld til mennesker,

Som ung stemte jeg dørklokker for at invitere folk til teltmøder, men jeg måtte holde op.

Jeg følte skam – både over at ringe på hos vildtfremmede med et så personligt ærinde som Gud – men også over for Gud og mennesker, fordi jeg ikke kunne gennemføre det, jeg havde lovet.

Jeg var en habil bibellæser i en del år, før jeg fandt ud af, at Bibelen og janteloven ikke sagde helt det samme

og så kan jeg frimodigt gå videre i tillid til evangeliets løfte om syndernes forladelse. Men følelsen af utilstrækkelighed, det pinlige ved at skuffe andres forventninger, ydmygelsen ved at blive kritiseret m.m. kan godt kvæle frimodigheden og glæden.

I min fremskredne alder rødmer jeg ikke så let af skam, som da jeg var ung. Men den flove fornemmelse af ikke kunne leve op til omgivelsernes forventninger kan jeg stadig kæmpe med. Jeg er ikke noget. Jeg dur ikke til noget.

Guds ord og Janteloven

Jeg var en habil bibellæser i en del år, før jeg fandt ud af, at Bibelen og Janteloven ikke sagde helt det samme. Det med "Du skal ikke tro, at du er noget," var en del af kulturen i mit hjem, i skolegården, i klassen, i lokalsamfundet. Sådan hørte jeg også budskabet i søndagsskolen, missionshuset og kirken. Her blev det bare sagt sammen med ordene om, at jeg i mig selv var en fortabt synder.

I min opvækst var lydighed og arbejdsomhed værdsatte dyder, men hvad hvis jeg slog en rude i stykker eller kom til at ødelægge noget af værdi? Jeg husker højdepunkter, hvor jeg blev set og rost for det, jeg havde gjort ved flid og hårdt arbejde, og jeg husker kritik og skældud, når arbejdet ikke var tilfredsstillende. Jeg husker dilemmaet ved at være sjov og anerkendt af kammeraterne i skolen og samtidig ikke provokere læreren. Hele tiden var der nok at skamme sig over.

Jeg fik tidligt brug for ordene i Bibelen om, at jeg var betingelsesløst elsket og tilgivet for Jesu skyld. Det befriede mig ikke fra skammen, men fra skylden og samvittighedens indre anklagen-de stemme.

Gennem mit ægteskab erfarede jeg, hvad det vil sige at være ubetinget elsket, og det gav mig menneskelig hvile og anerkendelse. I sin godhed plantede Gud et menneske ved min side, som dag efter dag, år efter år, har vist mig betingelsesløs kærlighed. Det har været en daglig levende forkyndelse, som nok ikke helt har fjernet skammen, men alligevel gennem en konkret velgerning givet mig en hvile og et selvværd, som jeg ikke havde i min opvækst.

Det var en bog om børneopdragelse (Ross

Campbell: *Elsker I mig?*), som gjorde mig bevidst om dette. Én af hans pointer er, at det ikke er nok, at forældre elsker deres børn. De skal vise det i ord og handling, sådan at børn ved sig elsket. Forældre skal se dem, give dem opmærksomhed og nærhed, sådan at deres følelses-beholder hele tiden er fyldt op. Det er en god pointe i børneopdragelse, som ikke var opfundet, da jeg selv var barn.

Det er også en god pointe i Bibelen, og det er vigtigt, at vi tilegner os Bibelens alsidige budskab, sådan at vi vokser i modenhed i menneskelivet og i troen.

Skabt kun lidt ringere end Gud

Adam og Eva blev i sin tid skabt i Guds billede og indsat som konge og dronning i Guds skabte verden. Med en base i Edens have skulle de tage hele den grønne klode i besiddelse. De vadede dagligt rundt i Guds anerkendelse og gik hver dag en tur i haven sammen med deres skaber.

Efter syndefaldet blev mennesket dødeligt, syndigt, ondskabsfuldt og egoistisk. Samtidig havde det på det sociale plan stadig muligheden for at elske og blive elsket og være god mod andre. Men gudbilledligheden var tabt, og dybest set er selv den bedste handling præget af slangens gift og ondskab.

Enkelte steder kan Bibelen stadig tale om, at mennesket blev skabt, så det ligner Gud, og at mennesket bærer Guds billede. Eller som David siger i Salme 8, at vi blev skabt "kun lidt ringere end Gud". Men det bruges altid i den historiske betydning: Via vores slægtskab med Adam og Eva har vi del i den gudbilledlighed, de blev skabt med. Det skildres aldrig som en iboende kvalitet, men som en historisk arv, der kan minde os om vores oprindelige værdi og høje status.

Selv i syndefaldets sammensatte virkelighed møder vi Guds godhed gennem den skabte verden. Uanset hvor meget vi har kvæjet os i går, har Gud ladet solen stå op over os i dag og givet os livet med alle dets muligheder. Fuglenes sang, græs og blomster, godheden fra min familie og mine venner, velsignelsen ved det menneskelige fællesskab, arbejdets glæde og velsignelse og tusind andre ting i min hverdag minder mig om, at Guds nåde er ny hver dag, og Gud

under mig et godt liv på jorden.

I syndefaldets verden er Guds godhed gennem den skabte virkelighed aldrig entydig. For livet er også død, junglelov, lidelser, smerter, skuffelser, skyld og skam. Set i et overordnet perspektiv kunne Gud i sin retfærdighed afslutte vores liv i dag og tage alle livets gaver fra os. Det uforståelige i lyset af det bibelske menneskesyn er hans godhed og overbærenhed dag efter dag.

Set fra det moderne menneskes vinkel er et af hovedspørgsmålene til Gud: Hvorfor tillader Gud lidelser i mit liv? I lyset af Bibelens vurdering af min egoisme og indre ondskab flyttes tyngdepunktet, så jeg i stedet må spørge: Hvorfor tillader Gud sig at vise godhed mod et skyldigt menneske som mig?

Jeg husker barndommens glæde over dyrene, naturen, familie og legekammerater. Janteloven herskede ikke entydigt. Tænk, så god Gud var mod et barn i korte bukser, med snot i næsen og skidt på knæene. Gud havde efter sigende kørt hele mælkevejen i stilling til ære og glæde for sådan en som mig.

Min værdi i lyset af jul og påske

Jeg husker en forhenværende direktør i Magasin, som i moden alder blev kristen. Trods sin succes i erhvervslivet havde han altid kæmpet med mindreværdsfølelser, fortalte han. Hans forældre havde ønsket sig en pige, og den skuffelse, at de fik en dreng, havde præget hans barndom. Dette mindreværd blev først overvundet, da han fandt ud af, at han var udvalgt i Kristus før jordens grundlæggelse. Han var Guds ønskebarn fra evighed af. Det blev hans identitet og modtræk mod skammen ved ikke at være elsket.

Beretningen om Jesus i NT begynder med julens tekster. Adams slægt er så meget værd, at Kristus blev født ind i slægten. Jesus blev en del af den universelle jantelovs verden og kan snakke med om alt det, vi oplever i vores verden. Så meget er jeg værd, at Guds søn gav afkald på himlens herlighed og blev et menneske af kød og blod.

NT fortsætter med påske. Det med, at Gud ikke sparede sin egen søn, og at Sønnen ikke sparede sig selv, men overgav sig til den værste nedværdigelse og skam for at åbne himlen

Trods succes i erhvervslivet havde direktøren altid kæmpet med mindreværdsfølelser. De blev først overvundet, da han fandt ud af, at han var udvalgt i Kristus

for os. "Han udholdt korset uden at ænse skammen," siger Hebræerbrevets forfatter om Jesu voldsomme og brutale død.

Vi er ikke færdige med det budskab, før vi har set, at det gælder os. Vores inderste identitet og stolthed må være, at vi er så elskede af Gud, at han ofrede det bedste for os. Sig ikke, at du ikke er noget, for Kristus valgte menneskelivet og korset for at købe dig tilbage til hans evige verden!

Hvad jeg engang skal blive

I forhold til Gud er jeg intet værd i mig selv, for jeg bærer på indre ondskab, skam og skyld, selv om den kan være skjult under en social og elskværdig overflade.

Men min historie er flettet sammen med den bibelske frelseshistorie. Den begynder, før verden blev til, for jeg blev udvalgt i Kristus til at være et guddommeligt ønskebarn. Den fortsætter med skabelsen og paradiset, den verden, hvor alt var såre godt, og hvor min stamforældre bar Guds billede og vi var indsat som konge og dronning i Guds verden. Historien kulminerer og har sit højdepunkt i Jesu komme og i påskens begivenheder. Jeg har i Kristus den værdi, som Jesus har.

Jeg er derfor elsket, entydigt og betingelsesløst elsket af Gud og af Jesus, min bror.

Endelig lever jeg under det perspektiv, at der er en fremtid, en trone, et kongedømme i Guds evige rige. Jeg går en fremtid i møde, hvor både skam og skyld har overskredet deres udløbsdato. "Den korsfæstede er min ære, og min salighed skal være," synger jeg med Kingo (DDS 202). Eller sagt med Johannes' ord: "Nu er vi Guds børn, og det er endnu ikke åbenbart, hvad vi skal blive" (1 Joh 3,1). ■

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Hvad vil du give afkald på for at få noget bedre?

Reidar Wasenius, der er "Personal brainer" (personlig hjeretræner), fortalte i tv-programmet *Min Morgen* om et interessant og omfattende forskningsresultat. Hos mennesker i den vestlige verden er evnen til at afstå fra en umiddelbar nydelse for senere at opnå noget bedre blevet klart forringet. Det beror især på den vestlige livsstil, og det gælder i særlig grad den yngre generation, men i stigende grad også ældre.

Vi bliver altså stadig mere hedonistiske: selviske og nydelsescentrerede. Sagt lige ud: Vores etik, vores værdigrundlag og vores livsstil ødelægges mere og mere. For et menneske, som har denne indstilling til livet, nytter det ikke at prøve at bevise, at en sådan livsstil ikke betaler sig i det lange løb. Det menneske vil have alt her og nu.

Bibelen kender denne hedonistiske livsstil. Den rammer hvert menneske, som giver den umiddelbare nydelse

og det umiddelbare velbehag en central rolle. På sin typiske måde siger apostlen Paulus lige ud om menneskene i den sidste tid, at "de vil elske nydelser højere end Gud."

Hører vi i vores egen skandinaviske lutherdom længere vores Herre Jesu tale om at fornægte sig selv og bære sit kors? Sådantale passer dårligt med vores levevis. Men vi har brug for denne tale. Ellers går vi glip af det allerbedste, både i dette liv og i det kommende.

Det er kun en dybere forståelse af evangeliet, der kan genskabe den rette holdning i os. I Hebræerbrevet siges det om Moses, at "han ville langt hellere lide ondt sammen med Guds folk end for en kort tid opnå en syndig nydelse, og han regnede Kristi forhånelse for større rigdom end Ægyptens skatte, for han havde lønnen for øje".

Afkald, opofrelse, venten og møje her og nu til gengæld for noget godt i fremtiden. Det gælder på mange områder i li-

vet. Det kan være rent åndeligt. Det kan være nødvendigt for helbredet. Det kan også opbygge menneskelige relationer.

Forskningsresultater og statistik taler om, hvor meget sundere, bedre, længere og mere fremgangsrigt man kan leve, hvis man er i et varigt parforhold med en af modsat køn, og hvor meget bedre det er for børnene.

Et lykkeligt, varigt parforhold kræver arbejde og selvfornægtelse, så ægtefællens og børnenes behov kommer før ens egne. Sagt med ét ord kræves der selvfornægtelse.

Det kan man øve sig på allerede som ung. Kristne har helt fra Josef og Marias tid vist, at "sand kærlighed venter". Selv om mange fornægter det princip, lønner det sig til sidst. For Josef og Maria var lønnen større, end nogen kunne have anet.

Leif Nummela, Finland

Artiklen er hentet fra uusitie.com/vad-skulle-du-avsta-fran-for-nagot-battere/

Oversættelse: Birger Pedersen

Hos mennesker i den vestlige verden er evnen til at afstå fra en umiddelbar nydelse for senere at opnå noget bedre blevet klart forringet

Klimaforandringer gør hverken fra eller til i forhold til, hvornår det behager Herren at komme igen

Klimaforandringer og Jesu genkomst

Sommeren har været ekstrem. Ikke bare i Danmark, men i store dele af verden. Med tørke, høje temperaturer, skovbrande – og ekstrem regn. Dette er ikke bare et 2018-fænomen, men noget, som vi har set mere og mere af de senere år. Ifølge flere forskere er det noget, vi må forvente i takt med stigningen af jordens gennemsnitstemperatur, som nu er 1 °C højere end ved industrialiseringens begyndelse.

I de sidste mange år er der forsket ganske meget i klimaforandringer, og der har tilmed været adskillige store klimatopmøder, hvor politikerne har aftalt forskellige klimamål. Målet har været at holde temperaturstigningen under 2 °C siden industrialiseringens begyndelse.

Med sommerens mærkelige vejr i frisk erindring, er det ikke underligt, at vejret fylder ekstra meget i vores samtaler. Faktisk har det også været nærliggende at koble konsekvenserne af klimaforandringer sammen med jordens undergang og

Jesu genkomst.

Dels kan de fleste se, hvor presset vores jord er pga. klimaforandringer, forurening og menneskelig aktivitet i øvrigt. Det bliver heller ikke bedre af, at 16 klimaforskere her i sommer i en artikel beskrev en række dominoeffekter allerede ved en temperaturstigning på ca. 2 °C, som ville påvirke klimaet: afsmeltning af polerne, ændring af jetstrømme (der påvirker vejret), dramatiske havstandsstigninger m.m. Alt sammen noget, der kunne få klimaet til at løbe løbsk i det, som forskerne malende kalder en drivhusklode.

Selv om sådanne dominoeffekter ikke er bevist, men kun beskrevet som risici, kan det ikke undre, at det har gjort voldsomt indtryk. Især når flere og flere forskere samtidigt stiller spørgsmålstegn ved, om det er muligt at holde temperaturstigningen under de 2 °C. (Se evt. mere her: [\[gen-rent-faktisk-viser\]\(#\)\).](http://videnskab.dk/naturvidenskab/dominoeffekt-af-klimaforandringer-her-er-hvad-forsknin-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Vi kommer heller ikke uden om, at Bibelen *kan* læses, som om man i tiden før Jesu genkomst skal opleve klimaforandringer: forurening med forgiftet vand (Åb 8,10), temperaturstigning (Åb 16,8f) og havstigning (Luk 21,25).

Vi skal dog ikke uden videre blande klimaforandringer sammen med talen om Jesu genkomst. Både fordi de påståede dominoeffekter ved temperaturstigningerne dels er usikre og dels formodes at skulle bruge århundreder for at udfolde sig helt. Men også, fordi Bibelen klart siger, at det er Gud selv, der står bag jordens ødelæggelse og fornyelse. Denne dag kendes og fastsættes kun af Herren selv (Mark 13,20.32; Hebr 1,10-12).

Men inden vi slår alt for meget koldt vand i blodet, skal vi huske, at Bibelen knytter jordens ødelæggelse sammen med overtrædelse af Guds bud (fx Es 24,3-6). Der er ikke tvivl om, at når jorden "slides op"

(Hebr 1,11), er det et ydre udtryk for menneskets indre fald fra Herren.

Klimaforandringer gør hverken fra eller til i forhold til, hvornår det behager Herren at komme igen og lade jord og himmel gå til i ild. Men klimaforandringerne og forureningen skal minde os om, at Jesus kommer igen for at dømme levende og døde.

Det, der sker omkring os, er ikke den endelige dom. Det er endnu tid til at vende om og tro på Jesus, men pointen er altså, at klimaforandringer og forurening – foruden krige og forfølgelser – kommer til at forudgribe den endelige dom.

Det udfordrer os til at rette vores opmærksomhed på, at Jesus har lovet at komme igen, til at kalde mennesker til omvendelse og til at flytte vores fokus til det liv, der kommer. Dermed kan der også komme velsignede frugter af denne langstrakte ødelæggelse af vores jord.

Alex Dahl Karlsen

FOR TROEN

Kongen vender tilbage!

GLIMT FRA ZAKARIAS' BOG

AF CHRISTIAN HØJGAARD JENSEN

Man fornemmer en langsom åbenbaring af Gud gennem Zakarias' Bog. Det begynder med den mystiske Semak, der skal være ypperstepræst, tjener og konge. Men bogen slutter ikke her ...

Christian Højgaard Jensen,
f. 1988

Ph.d.-studerende, Dansk
Bibel-Institut
chj@dbi.edu

Aret er 520 f.Kr. Kigger man op på højen, kan man se de ensomme stilladser fra et for længst forladt byggeri. Det er lang tid siden, bygningsarbejderne gik og arbejdede på pladsen, og de nøgne fundamenter sukker efter bedre tider.

Man var ellers begyndt at genopbygge Salomos vidunderligt smukke tempel, dengang perserkongen 16 år tidligere havde givet jøderne tilladelse til at vende hjem fra eksilet – hjem til Jerusalem for at genopbygge den hærgede by. Men presset af jødernes fjender havde en anden persisk konge, Artaxerxes, forbudt byggeriet af templet, og nu var det blot en trist påmindelse om jødernes trængte situation.

Men der er røre i byen. To profeter, Haggaj og Zakarias, er begyndt at profetere og opmuntre folket (Ezra 5,1). Herren har set til sit folk!

Skal man forstå Zakarias' Bog (Zak), skal man

forstå den historiske kontekst for bogen, sådan som den er beskrevet i Ezras Bog 4-5. Det er ikke uden grund, at Zak 1,1; 1,7 og 7,1 indeholder præcise tidsangivelser. Zakarias' budskab er nemlig et svar til jødernes trængte situation i år 520. De få indbyggere i Jerusalem er fattige, templet ligger stadig i ruiner, og Guds mange løfter synes ude af trit med de hårde realiteter.

Zakarias' Bog kan opdeles i to dele: Kapitel 1-8 består primært af otte natlige syner, mens der i kapitel 9-14 er to lange budskaber fra Gud med et glimt af fremtiden.

I denne artikel skal vi kigge på små dryp fra Zakarias' Bog. Vi starter med nattesynerne. Find gerne Bibelen frem ...

Gud vender tilbage!

I det første nattesyn (1,7-17) befinder Zakarias sig i en kløft og er vidne til et møde mellem

Guds engle. Englene har været på patrulje over hele verden og rapporterer nu ind til den ledende engel: "Hele jorden er rolig og stille" (1,11). Man skulle tro, at det var en tilfredsstillende rapport, for hvem vil ikke have politisk stabilitet? Men det er katastrofal situation, for hvordan kan Gud tilsyneladende lade jorden hvile, når Jerusalem er trængt? Skulle Gud ikke sætte alt ind for at redde sit folk?

Og i v.14 får vi så det glædelige budskab: "Jeg [Herren] brænder af stor nidkærhed for Jerusalem og for Zion." Vi er måske ikke vant til at tale om Guds følelser, men Gud brænder af kærlighed for sit folk og bliver forurettet og krænket, når nogen gør det noget ondt. Og derfor proklamerer han også i v.16: "Jeg vender tilbage til Jerusalem i barmhjertighed; mit hus skal bygges dér."

I tredje nattesyn (2,5–17) får vi så en uddybning. Når Gud vender tilbage, skal Jerusalem fyldes af mennesker fra hele verden. Gud kalder sit folk tilbage fra eksilet i Babylon, for at folket og Gud skal bo sammen i Jerusalem. Gud længes efter fællesskab med sit folk.

Spiren

Zakarias' Bog er vanskelig, og vi kan ikke gå ned i alle detaljer. Men i bogen introduceres vi for en mystisk, men vigtig skikkelse, Semak. Vi møder Semak første gang i det fjerde nattesyn (kap. 3), hvor Zakarias ser en renselse og genindsættelse af ypperstepræsten Josva som en bekræftelse af Guds udvælgelse af præsterne.

Josva og præsterne er nemlig "varsler" om – eller en foregribelse af – at Gud vil sende sin tjener Semak (3,8). Navnet Semak betyder "spire" og er en direkte reference til Jeremias' Bog 25,5: "Der skal komme dage, siger Herren, da jeg lader en retfærdig spire fremstå af Davids slægt. Han skal være konge med indsigt og øve ret og

retfærdighed i landet."

Hos Zakarias kaldes denne "spire" for Guds tjener og minder os om tjenersangene i Esajas' Bog, særligt om Herrens lidende tjener (Es 53) – han som blev knust for vores synder. Også i Zakarias' Bog ser denne tjener og spire ud til at have en ganske særlig, præstelig opgave.

Først beskrives en indgraveret sten (3,9), som ypperstepræsten havde to af på to bånd over skulderen (2 Mos 28,10). På disse sten var navnene på israelitternes tolv stammer indgraveret, fordi ypperstepræsten skulle repræsentere de 12 stammer i sin præstetjeneste. På samme måde skal Semak repræsentere det jødiske folk – og hele verden – og han skal fjerne hele landets skyld på én dag, sådan som v.9 fortsætter. Semak skal altså være en ganske særlig ypperstepræst.

Senere får Zakarias et budskab, der bekræfter profetien om Semak. I 6,12-13 forkynder Herren, at der skal komme en mand ved navn Semak, og han skal bygge templet. Han skal være både præst og konge – både Herrens lidende tjener, der skaber forsoning ved sin død, og en konge af Davids slægt, der skal regere verden med retfærdighed.

Gud havde langt større planer på Zakarias' tid end at genopbygge Salomos ødelagte tempel. Ultimativt ville Gud bygge et åndeligt tempel, hvor Gud og mennesker kan bo i fællesskab ved troen på Jesus Kristus, der på én dag fjernede hele verdens synd. Dette tempel er for alle, for som 6,15 siger, så skal der komme mennesker "fra det fjerne" for at bygge med på templet.

Herren husker

Kapitel 8 er en opsamling på bogens første syv kapitler. Her bekræfter Gud, at han virkelig vil vende tilbage til Jerusalem – også selvom det virker fuldstændig urealistisk for de trængte jø-

Gud husker sine løfter, og han opfylder dem langt mere konkret, end vi normalt tænker

Gud havde langt større planer på Zakarias' tid end at genopbygge Salomos ødelagte tempel. Ultimativt ville Gud bygge et åndeligt tempel, hvor Gud og mennesker kan bo i fællesskab ved troen på Jesus Kristus.

der på det tidspunkt (8,6).

I denne første del af Zakarias' Bog er der en særlig trøst også for os i dag. I 1,12 bruger englen en særlig formulering: "Hvor længe skal det vare, før du viser barmhjertighed mod Jerusalem og Judas byer, som du nu har været vred på i halvfjerds år?" Hvorfor siger englen "halvfjerds år"? Jo, fordi Gud lovede profeten Jeremias, at eksilet kun skulle vare 70 år (Jer 25,11; 29,10).

Da Zakarias får disse syner i år 520 f.Kr., er der gået 66 år siden Jerusalems ødelæggelse i år 586 f.Kr. Guds egen "deadline" nærmer sig, og englen holder Gud ansvarlig for denne deadline.

I Ezras Bog 6,15 kan vi så læse, at templet stod færdigt i perserkongen Dareios' sjette regeringsår, dvs. 4 år efter Zakarias fik disse nattesnyer og præcis 70 år efter templets ødelæggelse. Gud husker sine løfter, og han opfylder dem langt mere konkret, end vi normalt tænker.

Navnet Zakarias betyder "Herren husker", og på den måde indrammer profetens navn faktisk budskabet for Zakarias' Bog: Gud husker sine

ældgamle løfter, og selv om verden virker til at være i et politisk dødvande (jf. 1,11), så er Gud suveræn og "gennemfører alt efter sin viljes for-sæt" (Ef 1,11). Det må også være en trøst til os, når vi synes, at Gud er fjern, og at Jesu genkomst ikke virker inden for rækkevidde. Herren husker!

Fredskongen

Fra kapitel 9 skifter Zakarias' Bog karakter. Der er ikke længere tale om nattesnyer, men om profetudsagn, hvor Zakarias lægger røst til Guds budskaber. Man fornemmer også, at disse budskaber handler mere om den fjerne fremtid, end nattesnyerne gjorde.

Kapitel 9 handler om krig og skildrer i de første otte vers et felttog ned gennem Israel. Flere fortolkere har bemærket, at felttoget til forveksling minder om Alexander den Stores lynkrig i år 336–323 f.Kr., hvor han erobrede hele den kendte verden. I år 332 drog han stort set uhindret igennem Israel bortset fra Tyrus og

Når Jesus kommer igen i magt og herlighed, bliver det som et krigstogt, hvor han befrier verden for ondskab. Men det bliver en krig, der har freden som formål

Gaza, der gjorde modstand mod invasionen. Netop disse byer er særligt fremhævede i kapitel 9 (hhv. v.2–4 og v.5).

Nærmest som et antiklimaks kommer det vers, vi kender fra Palmesøndagsbetretningen: "Bryd ud i jubel, Zions datter, råb af fryd, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til dig, retfærdig og sejrrig, sagtnodig, ridende på et æsel, på en æselhoppes føl" (9,9). At Jerusalems konge skulle komme ridende ydmyg på et æsel står i skærende kontrast til Alexander den Stores militære kampagne, der var præget af alt andet end ydmyghed. Den lovede konge skulle være en helt anden slags konge, en tjenerkonge.

Og da denne profeti gik i opfyldelse ved Jesu indtog i Jerusalem, var det også indledningen til en påskeuge fyldt med skærende kontraster. Messias, der blev hyldet af folkeskarerne på vej ind i Jerusalem, blev få dage senere mødt med råbene "korsfæst ham, korsfæst ham!", og han endte sine dage på et kors.

Men som kongen på æslet var Jesus ikke bare ydmyg, men også sejrrig. Gennem sin død vandt han sejr – eller som Esajas skriver "Efter sin lidelse ser han lys" (Es 53,11). Jesu død var en sejr over synden, døden og Djævelen, og derfor er der håb for os. Zakarias skriver "Vend tilbage til borgen, I der har *håb*" (9,12). Vel er vi fanger under synden, ligesom det jødiske folk var fanger under politiske magter og deres egen synd. Men vi er fanger med *håb*!

Dette håb handler om fred, sådan som 9,10 beskriver det: "Han udråber fred til folkene." Når Jesus kommer igen i magt og herlighed, bliver det som et krigstogt, hvor han befrier verden for ondskab. Men det bliver en krig, der har freden som formål.

Kongen vender tilbage

Zakarias' Bog starter meget præcist i år 520 f.Kr., men den slutter på den yderste dag. Krigen, som man kan ane i kapitel 9, bliver nu dramatisk og blodigt udfoldet i kapitel 12–14, hvor det beskrives, hvordan nationer fra hele verden vil forsøge at gøre en ende på Guds folk i Jerusalem. Situationen er desperat.

Men med ét griber Gud selv ind og frelser sit folk fra fjenderne (12,4). Gud har ikke glemt det jødiske folk, og selv på den yderste dag og i de værste trængsler har Gud øje for sit folk.

I 12,10 kommer så det ultimative klimaks. Gud vil ikke bare frelse sit folk fra fysiske fjender, men han vil "udgyde nådens og bønnens ånd." Jødernes grundlæggende problem er synd – ligesom det er for alle andre mennesker – men Gud vil skabe vækkelse blandt sit folk. Og så skal folket "se hen til mig [Gud], ham de har gennemboret." Formuleringen er kryptisk. Er det virkelig Gud, der er gennemboret? Ja, langfredag var det Gud selv, der blev gennemboret for at skabe frelse for det jødiske folk.

Man fornemmer en langsom åbenbaring

af Gud gennem Zakarias' Bog. Det begynder med den mystiske Semak, der skal være ypperstepræst, tjener og konge. Han skal ride ind i Jerusalem på et æsel, og så skal han gennembøres. Hvorfor? For at fjerne "dette lands skyld på én dag" (3,9).

Men Zakarias' Bog slutter ikke her. I kapitel 14 hører vi om genkomsten, når Gud selv vil sætte sin fod på Oliebjerget lige uden for Jerusalem. På den dag starter en ny tid, hvor naturen bliver genoprettet til paradisiske tilstande (14,6–8). Og først og fremmest skal Gud den dag blive konge over hele jorden (14,9).

Zakarias' Bog handler meget om forholdet mellem Gud og det jødiske folk, men vi er som hedninger inkluderet ved troen på Jesus. Bogen slutter med at beskrive løvhyttefesten – en jødisk pilgrimsfest – hvor mennesker fra hele verden vil drage op til det Nye Jerusalem for at tilbede Gud.

Det er vanskeligt at forestille sig den situation, men jeg tror, at det vigtigste budskab er, at Kongen vender tilbage! På en fantastisk måde vil Gud helt konkret tage bolig på denne jord, og vi kan få et konkret og fysisk fællesskab med Jesus, det slagtede lam.

Vi tror ikke på, at vi skal flyve rundt som små engle, når vi dør. Nej, tværtimod handler den kristne bekendelse om, at døde opstår og Gud nyskaber denne jord med det ene formål, at vi kan leve i et tæt og trygt fællesskab med vores konge og frelser.

FOR TROEN

Jesus sætter fri

AF LENE MALMGAARD

Som Guds børn kan vi løfte hovedet og vide os åndeligt frie fra skyld, skam og frygt for Guds dom.

Lene Malmgaard, f. 1971
Missionær i Tanzania for LM
om@dln.dk

Denne sommer tilbragte vi nogle dage på den idylliske norske ø Hydra, som ligger i skærgården ud for Norges sydvestlige kyst. På øen findes en smuk hvidmalet trækirke med udsyn til det åbne hav. Kirkegården rummer en mindetavle for de øboere, som omkom under Anden Verdenskrig, de fleste af dem fiskere.

En af fiskerne hed Leif Ulland. I 1941 var han nygift og en aktiv kristen på øen. Han sejlede med en kammerat til en nærliggende by for at hente kul. Båden og de to unge mænd forsvandt på sejlturen, og man fandt aldrig andet end enkelte vragele fra båden. Det formodes, at den stødte på en af de mange tyske miner i farvandet omkring Hydra.

Det var et stort tab at miste to unge mænd i det lille ø-samfund. Hans unge enke var knust, men udtalte, at "hvis dette kan føre til, at andre bøjer knæ og kommer til tro på Jesus, så har deres død ikke været forgæves."

Underet skete. En vækkelse opstod i kølvandet på tragedien, og salmen *Da Jesus satte sjælen fri* blev ofte sunget. Salmen er oprindeligt skrevet på engelsk af C.F. Butler i 1898, men blev siden

oversat til både dansk og norsk.

Beretningen, som vi kunne læse os til, gjorde stort indtryk på mig, og da jeg fandt salmeteksten frem, satte det endnu flere tanker i gang.

*Da Jesus satte sjælen fri,
brød lyset frem på livets sti,
og da jeg fik ham selv at se,
jeg glemte jordens sorg og ve.*

Omkvæd:

*Halleluja, min sjæl er fri!
Min trællestand er nu forbi.
På land og hav min sag er klar;
hvor Jesus er, jeg himlen har.*

*Så fjern Guds himmel syntes mig
før Jesus åbenbared' sig.
Men nu har han den bragt så nær
at himlen i mit hjerte er.*

*Hvad gør det så, om her på jord
i hytte eller slot jeg bor?
Er dagen skyet eller klar,
hvor Jesus er, jeg himlen har!*

Slaver af synden

Som mennesker, der er født ind i Adams slægt, er vi alle åndeligt set født ufrie, som slaver under synden. Det kan godt være, at vi ejer retten til at tro, tænke og tale, som vi vil, men uden Guds indgriben er vi i udgangspunktet på vej mod evig død og fortabelse, om vi end er aldrig så behagelige og medgørlige over for andre.

Nogle mennesker oplever helt konkret, at de bliver slaver under syndens konsekvenser. Det kan vise sig som afhængighed af alkohol, narkotiske stoffer, gambling, sex eller penge. For os alle gælder det dog, at vi dybt i os har en egoistisk og selvsk natur, der søger vores egen ære og ikke Guds. Vi er slaver af denne uafsladlige trang til selv at være i centrum, selv at blive æret, beundret og set op til. Derfor er vi ufrie.

Jesus sætter fri

Da Jesus døde langfredag for mange år siden, var det ikke på grund af sine egne fejltrin og forbrydelser. Han døde på grund af min egoisme, min griskhed, min æresyge. Han tog den straf på sig, som egentlig burde ramme mig.

Det gjorde han af kærlighed, fordi Gud er kærlighed. Jesus ville redde mig fra syndens yderste konsekvens, den evige adskillelse fra Gud. I stedet får jeg evigt fællesskab med Gud! "Hvor Jesus er, jeg Himlen har," siger salmen ovenfor.

Det er den fantastiske sandhed, at jeg i mødet med den opstandne Kristus får lov til at blive barn af Gud. At være barn er noget ganske andet end at være slave. Et barn modtager tilgivelse og barmhjertighed i uhørte mængder fra sine forældre. Sådan er det også med Guds børn. Vi kan løfte hovedet og vide os åndeligt frie fra skyld, skam og frygt for Guds dom.

Det var den sandhed, den norske enke ønskede, at andre måtte høre og forstå.

FOTO: LENE MALMGÅRD

Det er en utrolig og frigørende sandhed, der kan tænde lys midt i sorgen.

Frihed til hvad?

Paulus siger i Galaterbrevet 5,13: "Brødre, I blev kaldet til frihed. Brug blot ikke friheden som et påskud for kødet, men tjen hinanden i kærlighed." Friheden i Kristus er aldrig frihed til igen at leve egoistisk, som vores gamle natur ønsker det. I stedet skal vi tjene hinanden i kærlighed. Vi er sat fri fra at leve et selvcentreret liv, til at leve et liv med næsten i centrum.

Det er helt praktisk utrolig frigørende, når jeg kan glemme mig selv og fokusere på andres behov. Det er ikke det samme som at være selvudslettende og negligere egne behov. Det er jo netop, fordi jeg er klar over min store værdi i Guds øjne, at det bliver mindre vigtigt selv at være i centrum.

Nogle mennesker siger, at hvis vi virkelig er frie, så betyder det, at vi ikke underlægger os regler, love og normer skabt af andre, underforstået heller ikke de retningslinjer, Gud giver os i Bibelen. Det er en misforståelse. Guds vilje er ikke noget,

Kirkegården på den lille norske ø Hidra rummer en mindetavle for de øboere, der omkom under Anden Verdenskrig, blandt andet den unge, nygifte fisker Leif Ulland.

der begrænser vores liv og fratager os glæder. Derimod giver den de bedste betingelser for, at det gode liv kan leves.

Derfor siger David: "Ad den vej, du befaler, vil jeg løbe, for du har gjort mit hjerte fri" (Sl 119,32). Friheden i Kristus er drivkraften til at leve vores liv i overensstemmelse med hans vilje. Det betyder, at vores tid, penge, evner og ære må stilles til rådighed for Gud, så han kan lede os på livets vej. I stort og småt må vi spørge efter hans råd og vejledning, så vi ikke lænere lever for os selv, men Kristus lever i os (Gal 2,20). Da kan vi med salmedigteren synge:

*Hvad gør det så, om her på jord
i hytte eller slot jeg bor?
Er dagen skyet eller klar,
hvor Jesus er, jeg himlen har!*

Rigdom og døbte Visakort

AF ROAR STEFFENSEN

Vi lever med det mål for øje, der er langt større og vigtigere og lykkeligere end at powershoppe: det handler om det evige liv.

Menneskets liv afhænger ikke af, hvad det ejer, selv om det har i overflod

Det siges, at den sidste del af mennesket, der bliver omvendt til Gud, er pengepungen. Vi kan have en tendens til at tænke, at vores penge og forbrug hører ind under "vores domæne". Vi vil gerne have alle velsignelserne, men økonomisk skal det helst ikke koste.

Forbrugerismen

Vi lever i dagens Danmark i en materialistisk tid, hvor forbrugerismen er en meget fremherskende livsstil. Og som kristne kan vi ikke sige os fri for at være børn af vores tid og for nærmest helt igennem at have accepteret og taget denne livsstil til os.

Vi har stor velstand, og mulighederne for at købe både ting og oplevelser er større for os, end den har været før i historien. Ikke bare har vi muligheder, men med rigdom og muligheder følger også ofte tanken, at jeg har ret til at leve på et højt forbrugs- og velstandsniveau. Jeg arbejder jo hårdt, og pengene er mine.

Men der er noget meget problematisk ved denne moderne livsstil, som vi kan kalde for *forbrugerismen*. Den er troen på, at vi får vores sande identitet, mening og glæde i livet gennem vores forbrug. Og det er et problem, for forbrugerismen får os dybest set og på lang sigt til at forkaste Gud.

Forbrugerismen lover os lykke gennem materielle ting og sætter fokus på glæden ved at kunne vælge imellem mange tilbud. Den tilbyder os at skabe vores egen identitet igennem de forbrugsvalg, vi træffer. Vores valg af tøj, bil og økologiske grøntsager fortæller andre, hvem jeg er, og hvor succesfuld jeg er i livet.

Bibelen kalder den slags materialisme og selvcentrering for afgudsdyrkelse. Alligevel undlader vi ofte for alvor at tage konsekvensen af

det. Derfor er der grund til igen at lytte til Guds Ord og indrette os efter, at menneskets liv ikke afhænger af, hvad det ejer, selv om det har i overflod (Luk 12,15).

Rigdom gør glemsom

Bibelen taler meget om penge og rigdom. Paulus kalder i sit brev til Timotheus "kærligheden til penge" for "roden til alt ondt" (1 Tim 6,6-10). Jesus siger, at vi skal se os for og være på vagt over for al griskhed (Lukas 12,15). Og i Prædikerens Bog står der, at den, der elsker penge, bliver ikke mæt af penge og får ingen udbytte af rigdom (Præd 5,9).

Det er det samme, Gud advarer Israels folk om, da de skal indtage det forjættede land. Det er et velsignet og rigt land, og dér kan de spise sig mætte og nyde velstand. Netop fordi de kan se frem til rigdom, advarer Gud om, at de ikke glemmer ham, men bevarer kærligheden til ham, tjener ham og adlyder hans ord (5 Mos 6,4-13).

Vi mennesker har så let ved at glemme Gud og sætte alt muligt andet på hans plads. Noget, som vi tror, skal mætte vores sjæls længsler, og som skal give os den følelse af kontrol og sikkerhed, som vi længes efter. Og i rigtig mange tilfælde bliver det penge og materiel rigdom, vi forventer dette fra, og som vi sætter i Guds sted.

De nævnte skriftsteder viser os, at vi har en tendens til at gøre penge og rigdom til det højeste mål i livet og til genstand for vores dybeste kærlighed. Selv om vi kender Guds nåde og kærlighed og hans gavmilde væsen imod os, så glemmer vi ofte ham og tror, at rigdom kan give os den sikkerhed og tilfredshed, som kun Gud kan give et menneske.

Skriften siger klart, at penge, rigdom og ma-

Roar Steffensen, f. 1973

Præst i Hedensted Valgmenighed og projektmissionær i Peru

roar.steffensen@gmail.com

terielle goder ikke kan give os det, vi dybest set tørster efter. Tværtimod! Når vi gør pengene til det, vi forventer lykke og mening og sikkerhed fra, når vi gør dem til vores gud, eller når pengene bliver genstand for vores kærlighed og vores ambitioner, så kan de føre os til fald og skadelige tilbøjeligheder og kaste os ud i undergang og fortabelse (1 Tim 6,9f).

Penge har det med at narre os og gøre os blinde. Ligesom det skete for bonden, der blev velsignet med en god høst (Lukas 12,13-21). Den rige bonde kaldes på engelsk for *the Rich Fool* (den rige tåbe), og han handler virkelig tåbeligt. Han så slet ikke, at alt hvad han ejede, tilhørte Gud, og at han i forvejen havde rigeligt, så at det ekstra, Gud velsignede ham med, kunne bruges på at velsigne andre.

Det samme sker for os selv, når penge og materiel rigdom bliver målet for os, og vi bliver nærige og påholdende, fordi vi vil holde på rigdommen og have større lader til vores rigdom.

Det sker også på samfundsplan, når vi som et af de rigeste lande ikke mener, at vi har råd til at arbejde for mere retfærdighed og for fattigdomsbekæmpelse og for velsignelse andre steder. Det er rigdommens blændværk, der gør os tåbelige.

Desværre er bonden nok et mere præcist billede af os, end vi lige bryder os om. Materielt set er vi rige og har til overflod, som ham, men vil have mere. Vi vil hellere nyde overfloden end at dele den med andre. Ligesom bonden stoler vi for meget på rigdommen og derfor bygger vi større lader – eller udvider tøjkollektionen, vil ikke gå glip af de nyeste elektroniske hjælpemidler eller køber en større fladskærm osv.

Når vores indstilling på den måde er, at det er forbruget og rigdommen, der gør os lykkelige, samler vi os skatte på jorden.

Det må også siges at være tåbeligt, for Jesus gør det klart, at materiel rigdom og skatte på jorden ikke tilnærmelsesvist har den samme værdi som den ægte, åndelige rigdom. Det vigtigste er at være "rig hos Gud".

Vi kan godt med vores ord sige, at Gud er vores skat, men hvis vi i praksis lever og handler sådan, at den materielle rigdom har størst værdi for os, så er det bare tomme ord

Min pung er også blevet døbt

En, der gjorde denne erkendelse, og hvis pengepung faktisk blev omvendt, var den farverige soldat og politiker Sam Houston fra Texas. Han var med til at sikre Texas sin uafhængighed ved at vinde de militære slag mod mexikanerne, og i 1836 blev han valgt som Texas' første præsident.

Da han blev gift med den fromme Margaret, begyndte han at følges med hende i baptistkirken. Han blev omvendt og lod sig døbe i 1854. I forlængelse af det besluttede han sig for at give halvdelen af sin løn til den lokale præst. Da én undrende spurgte ham, hvorfor han dog gjorde det, svarede han: "Min pung er også blevet døbt!"

Det synes jeg er et godt udtryk for, at nåden og evangeliet og Guds Ånds tilstedeværelse må få betydning og indflydelse på alt i vores liv, også på vores penge, forbrug og gavmildhed. Det er et vidnesbyrd om, at den sande rigdom findes i evangeliet og i relationen til Jesus og ikke i de materielle rigdomme.

Skat og hjerte

Det betyder, at vi må fornægte vores egen trang til at gøre materiel rigdom og penge til vores egentlige skat. Vi kan godt med vores ord sige, at Gud er vores skat, men hvis vi i praksis lever og handler sådan, at den materielle rigdom har størst værdi for os, så er det bare tomme ord.

Jesus viser os, at der er en klar sammenhæng mellem det, vi vægter højest – det,

vi i praksis anser for at være vigtigst i vores liv; det, der er vores skat – og så vores hjerte. For det, vi i praksis sætter højest, får også vores hjerte og vores kærlighed. Og det er kun Gud, der fortjener vores kærlighed.

Den materielle rigdom er blændværk, for den har aldrig og kan aldrig for alvor give os det, vi længes efter. Det kan kun Gud. Derfor bør vi give vores hjerte og vores kærlighed til ham og i praksis vægte Jesus og de evige værdier højere end de midlertidige.

Sam Houston fik øjnene åbnet for, hvor stor rigdom Gud har givet til os mennesker. Gud er uendelig rig. Han er skaberen. Alt tilhører ham. Den fjerneste planet er hans, vores jord og alt dit er hans – din mindste 50-øre og det dyreste, du nogensinde har købt. Og fordi Gud både er rig og nådig, deler han ud til os. Han giver os alt, hvad vi har i livet, og han har givet os den rigeste skat i Jesus. Han overøser os hver dag med sin nådes rigdom.

Det er denne nådens rigdom, vi får del i ved dåb og tro, og den gælder for hele vores liv. Derfor blev Sam Houston's pung også omvendt, fordi han så, at alt er Guds, og at Gud er en generøs og nådig Gud, der giver i overflod. Og fordi han havde fået alt af Gud, ville han selv give og være generøs og gavmild. Det er det, det omvendte hjerte og den omvendte pung gør.

Guds generøsitet inspirerer

Missionæren Hudson Taylor har sagt: "Jo

mindre jeg brugte på mig selv, og jo mere jeg gav til andre, jo mere blev min sjæl opfyldt af lykke og velsignelse.”

At give ud af det, Gud har givet os, ligesom Houston og Taylor, det er nådens og frelsens frugt i vores liv. Det viser, at vi ikke lader os styre af kærlighed til penge og af rigdommens blændværk.

Paulus udtrykker det samme som Hudson Taylor, når han siger, at det er saligere at give end at få (ApG 20,35). Hvorfor er det sådan? Fordi det kun er det omvendte, døbt og åndsfulde hjerte, der giver generøst for at hjælpe andre, som Gud selv har hjulpet os. Og fordi vi ligner Gud, når vi giver! Det er velsignet og lykkeligt, når vi mennesker forandres til bare at ligne Gud en lille smule og handle som ham.

Gud giver nåde og rigdom i overflod. Han giver ikke vrangvilligt og sparer ikke på noget, men har givet det bedste og dyreste, han havde, sin egen søn, for at frelse os. Og den sande rigdom er at ligne ham og være gavmild og generøs.

At leve af Guds generøse rigdom, omvender hjertet og Visakortet, så vi begynder at give rigeligt, også selv om vi selv må undvære noget. For når vores penge og rigdom kan bruges til at hjælpe andre – til bedre forhold og mere retfærdigt liv og til at lære Guds gavmilde hjerte at kende i Jesus – så undværer vi gerne nogle luksusvarer og privilegier. Så er de en glæde at undvære, for vi har et højere mål: evigheden for os selv og for andre.

Vejen frem?

Men hvad er vejen frem for os? Vi kan ikke lave om på, at vi er født ind i et rigt overflodssamfund. Vi kan nok heller ikke sådan lige lave om på det omgivende samfunds normer og verdensforståelse, selv om vi naturligvis skal arbejde på det. Samtidig må vi heller ikke dæmonisere penge og rigdom.

Rigdom er en velsignelse, så længe vi ikke gør den til vores egentlige skat og sætter den i Guds sted. Houston gav heller ikke hele sin løn væk, men brugte frimodigt den anden halvdel på sig selv og sin families behov. Vi må også med tak og god samvittighed bruge de penge, Gud velsigner os med, til almindeligt forbrug, fornøjelser og ting, der betyder noget for os.

Når vores kærlighed er til Jesus og ikke til pengene, og når denne kærlighed til Jesus har prioritet og får indflydelse på resten af vores liv, så lever vi sundt og godt med både penge, rigdom og forbrug.

Derfor tror jeg, at vi først og fremmest skal lytte og læse os til endnu større glæde over Guds kærlighed og nåde og over den rigdom, han overøser os med. Og så skal vi lære at stole på Gud. Vi tror nemt, at vi går glip af en masse, hvis vi giver hele vores liv, også vores penge og forbrug, over til Gud. Men han har jo lovet, at han vil give os, hvad vi har brug for. Det kan godt ske, at han mener, vi har brug noget andet end alle de forbrugsgoder, vi gerne vil eje, men så må vi stole på, at han ved bedst.

Gud vil ikke snyde dig. Men samtidig er han også krystalklar i sin tale om, at vi skal give afkald på nogle ting, ja fornægte os selv. Hvorfor skal vi det? Fordi vi lever med det mål for øje, der er langt større og vigtigere og lykkeligere end at powershoppe: det handler om det evige liv. Og for at vi ikke skal miste det, må vi se, at der er vigtigere ting end vores umiddelbare tilfredsstillelse, og så må vi lære at leve for den ægte rigdom.

Det bedste middel til at undgå rigdommens blændværk er altså at suge til sig af Guds nåde og kærlighed, så vi ser, hvor rige vi er i Jesus. Og vi må lære at stole på Gud og lægge alt, også vores budget og forbrug, over i hans hænder. Og så kan vi konkret begynde at give gavmildt af den rigdom, han har velsignet os med. ■

At leve af Guds generøse rigdom, omvender hjertet og Visakortet, så vi begynder at give rigeligt, også selv om vi selv må undvære noget

Den hellige, almindelige hverdag

AF PETER KOFOED HERBST

Er vi blevet så optaget af at leve et uforstyrret liv, så vi i hverdagen søger at være trygge i stedet for "farlige", pæne i stedet for hellige, forsigtige i stedet for frimodige?

Peter Kofoed Herbst,
f. 1972

Præst i Kronjyllands Frimenighed
Teamleder for Arrow Lederskab
pkh@kfm-randers.dk

Prøv engang at gennemgå temaerne i de sidste ti prædikener samt dagsordener og referater for de seneste ti ledelsesmøder i din menighed, og lav så en prioriteret liste: Hvad er det, vi reelt er optaget af? Hvad har vores opmærksomhed? Hvad får tid på bestyrelsesmøderne og prædikestolen?

Mit gæt er, at din menighed ligner vores, hvor jeg er præst. Vi bruger tid på at dele Guds ord med hinanden. Vi er opmærksomme på, at dogmatikken skal være på plads. Vi taler om tjenester i menigheden, pleje af de frivillige, omsorg for de syge, og vi taler en del om økonomien, som har en tendens til at være præget af et mindre eller større efterslæb.

Det er udelukkende vigtige emner og områder! En menighed skal ledes, opmuntres, formanes, undervises. Der skal kaldes til tjeneste, omsorg og frivillighed, og vi skal tage vare på økonomien.

Problemet er bare, at det, som får vores op-

mærksomhed i prædikener og på møderne også er det, som vi inderst inde anser for det vigtigste. Mellem linjerne fortæller vi hinanden, at Guds prioriteter er sund dogmatik, velfungerende organisation og ansvarlig økonomi.

Hverdagslivet?

Men hvor blev hverdagslivet af? Med mindre du er ansat i en kirke eller kirkelig organisation, så er virkeligheden, at langt hovedparten af dine vågne timer leves uden for kirkebygningen eller missionshuset og de troendes fællesskab. Det er de færreste af os, som bruger mere end 10 timer om ugen på kirkelige aktiviteter, men hvorfor er det så disse 10 timer, som får al vores opmærksomhed, når vi er samlet til møde, gudstjeneste eller ledelsesmøde?

Tænk om vi sadlede om og spurgte: Hvordan kan vi bedst bruge de timer, som vi bruger sammen, til at udruste hinanden til at leve for Kristus i ugens øvrige timer – de ca. 100 vågne

FOTO: PEXELS

timer, hvor vi er sammen med familien, vennerne, kollegerne og skolekammeraterne?

Tænk om vi var optaget af den hellige, almindelige hverdag og kunne indse, at vores kald er at være ambassadør for Guds rige i lige præcis den hverdag, som er vores – og først og fremmest uden for kirkebygningen. En ambassadør repræsenterer sit hjemland og dets værdier og interesser – i ord såvel som handling – i det land, hvor han/hun er placeret.

Fra tid til anden kaldes ambassadøren hjem for at forblive i nærkontakt med det land, som han repræsenterer, så han kan være en god og troværdig ambassadør. På samme måde må vi samles i menighedens fællesskab, hvor Guds rige får lov at gennemsyre os, og derefter begiver vi os ud i den hverdag, hvor vi er repræsentanter for Guds Rige.

Engelske Neil Hudson sætter problemstillingen på spidsen, når han skriver: "Det er den kristne kirkes tragedie, at kald ofte er blevet

begrænset til præsteskabets arbejde i stedet for kaldet til alle ... Vores primære kald er at være en discipel, en agent for Guds rige."¹

Kirke for verdens skyld

Jeg er overbevist om, at Guds hensigt med menighedens fællesskab er at udruste os til hverdagslivet som ambassadør for ham, som har besejret synd, død og djævel. Vi er sat til at være kirke – ikke for Guds skyld eller vores egen, men for den verdens skyld, som endnu ikke kender Kristus som frelseren.

Hvis vi er menighed på en sådan måde, at hverdagslivet forbliver privat og uden for de områder, som vi arbejder med eller prædiker med henblik på, så forholder vi i praksis Gud adgang til hverdagens trummerum, og konsekvensen er, at vi udelukker ham fra størstedelen af vores liv.

Vi tænker dermed alt for småt om hverdagen, uanset om vi til hverdag er postbud eller pæda-

Din hverdag er kirkens – og Guds – absolut vigtigste frontlinje. Her er du sat som repræsentant for Guds evangelium, og her er det, at evangeliet vil vise sin kraft og sandhed, hvis ellers vi tør bringe det i spil.

Tror vi i virkeligheden på, at evangeliet har noget at sige mandag morgen i den virkelige verden?

gog, kok eller komponist, ekspedient eller erhvervscoach: Din hverdag er kirkens – og Guds – absolut vigtigste frontlinje. Her er du sat som repræsentant for Guds evangelium, og her er det, at evangeliet vil vise sin kraft og sandhed, hvis ellers vi tør bringe det i spil.

Når en kollega bagtales i frokoststuen, når stemningen omkring en forstyrrende elev bliver negativ på lærerværelset, når du bliver rygende uenig med en kollega eller føler dig urimeligt behandlet af din chef, har Guds rige da noget at bidrage med til situationen? Eller når bølgerne går højt derhjemme, eller tavsheden mellem dig og din ægtefælle bliver larmende, hvad kalder evangeliet da på?

Tror vi i *virkeligheden* på, at evangeliet har noget at sige mandag morgen i den virkelige verden, eller holder vi det reserveret til søndagsfællesskabet med de allerede troende?

I vores menighed stiller vi af og til hinanden tre simple samt ét afgørende spørgsmål, som hjælper os til at huske hverdagens hellighed, at vi er kirke for verdens skyld, og at vi aldrig går alene. De fire spørgsmål lyder:

Hvad laver du i morgen kl. 11?

Hvem er du sammen med?

Hvad foretager du dig?

Hvad tror du, at Gud laver i morgen kl. 11?

Guds opdragende nåde

Denne pointe om hverdagslivets hellighed gennemsyrrer NT. Jesus underviser eksempelvis disciplene og siger: "I er jordens salt ... I er verdens lys ... Således skal jeres lys skinne for mennesker, så de ser jeres gode gerninger og priser jeres fader, som er i himlene" (Matt 5,13-16).

Vores hverdagsliv er med andre ord tiltænkt at være et liv, som tænder lys for andre og giver ære til Gud. Tænker vi sådan om vores hverdagsliv, eller er vi mere optaget af at leve et stille, uforstyrret liv: et liv, hvor vi er trygge i

stedet for "farlige", pæne i stedet for hellige, forsigtige i stedet for frimodige?

Har vi lutherske kristne været så optaget af vores iboende syndighed, at vi helt har glemt troen på det nye liv, som skænkes os i Kristus? Har vi forsømt at tale om hverdagslivets hellighed: at den troendes hverdag er det sted, hvor kontakten mellem evangeliet og verden er stærkest? Har vi formindsket evangeliet på en sådan måde, at Gud alene er interesseret i vores synd (som han har sonet i Kristus) og vores tjeneste (så menigheden har det godt) – alt imens hverdagslivet er overladt til os selv?

Når vi læser eksempelvis formaningerne i Paulus' breve, ser vi et helt anderledes livssyn. Her møder vi troen på en Gud, som er dybt involveret i den enkeltes hverdagsliv. Lad os se på blot et enkelt afsnit fra Paulus' brev til Titus som eksempel på dette.

I kapitel 2 skriver Paulus en række formaninger. Der er formaninger til det daglige liv – helt ind i hjemmene og sågar ind under slavevilkår. Og så følger en fantastisk vending, som vi skal sørge for at tage til os, ikke mindst hvis vi er fanget i en usund, ukristelig tænkning om, at hverdagslivet ikke spiller den store rolle i livet med Gud.

Paulus skriver: "Guds nåde er blevet åbenbaret til frelse for alle mennesker og opdrager os til at sige nej til ugudelighed og verdslige lyster og leve besindigt og retskaffent og gudfrygtigt i denne verden, mens vi venter på, at vort salige håb skal opfyldes og vor store Gud og frelser, Jesus Kristus, komme til syne i herlighed. Han gav sig selv hen for os for at løskøbe os fra al slags lovløshed og skaffe sig et rent folk som sin ejendom, ivrigt efter at gøre gode gerninger" (Tit 2,11-14).

Smag lige på vendingen endnu engang: *Guds nåde opdrager os!*

Det er Guds nåde, at han belærer og formaner os til at leve hvert øjeblik af livet i lyset af evangeliet. Han viser os en ny vej for vores hverdagsliv, og han har større tanker om os end at lade os forsumpe i en passiv venten på Jesu genkomst. Han opdrager os til at leve livet som sit folk – ivrigt efter at gøre gode gerninger i den hellige, almindelige hverdag. ■

1 Neil Hudson: *Imagine Church – At være disciple* 24/7, s. 44-45

Den ægte vare

AF JON BLOOM

Jesus kom for at gøre det under, at mennesker, der er optaget af at pynte på sig selv, bliver optaget af at vise ægte kærlighed til andre.

De fleste tænker positivt om egenskaber som det at være tålmodig, venlig og tilgivende, og det gælder også det at være ægte – i teorien. Der er ingen, der mener, at falskhed er en god egenskab, eller at de gerne vil være så hykleriske som muligt. Men ligesom med tålmodighed, venlighed og tilgivelse er det meget lettere at *tale* om at være ægte, end det er at *omsætte* det til praksis.

Hver dag fristes vi på mange måder til ikke at være oprigtige. Måske er vi slet ikke så ægte, som vi tror, fordi det uægte er en integreret del af vores kultur. Det gennemsyrrer vores sociale spille-regler. Hilsen: "Nå, hvordan går det ellers?" Forventet svar: "Det går fint!" I kristne kredse er der også høflige vendinger, der udtrykker noget, der ikke altid er ægte: "Det er jeg virkelig ked af at høre. Jeg skal nok bede for dig."

Men det stikker meget dybere og er mere alvorligt end overfladisk høflighed. I samfundet lægges der stor vægt på succes, penge, magt og status. Hvis man på et eller flere af de områder har opnået noget særligt – eller får det til at se sådan ud – opnår man social status, og det er

noget, vores syndige stolthed kan lide.

Trangen til at blive beundret former vores tanker og adfærd tidligt i livet, og vi udvikler vaner, hvor vi bruger det uægte til at påvirke andres opfattelse af os i de nævnte kategorier, så vi kan opnå social status. Vanerne kan blive så indgroede, at vi slet ikke ser dem eller kun lægger mærke til dem i glimt.

Men Gud ser det, vi ikke ser. Han ved, at de er med til at tage æren fra ham, stjæle vores glæde og hindre vores helliggørelse. Han ønsker, at vi fører et liv præget af "kærlighed af et rent hjerte, af en god samvittighed og af en oprigtig tro" (1 Tim 1,5). Og han vil gerne, at vi frigør os fra den tunge og omklamrende syndebyrde, som falskheden og hykleriet er, så vi kan holde ud i det løb, der ligger foran os (Hebr 12,1).

Uden pynt

Den ægte vare har altid været i høj kurs, når det gælder handel. Det gælder ikke mindst inden for ædelsten og ædelmetaller. En vare i guld kan sælges til en meget høj pris, og derfor har der altid været folk, der har forsøgt at få deres varer

Jon Bloom, f. 1965

Forfatter, medstifter og formand for desiringgod.org

I dag bruger mange mennesker en slags personlig markedsføring til at få deres liv til at se pænere ud, end det i virkeligheden er. Men evangeliet sætter en stopper for vores oplevede behov for at få vores "vare" til at se bedre ud.

til at se ud, som om de var lavet af ægte guld. Der er gjort utallige forsøg på at markedsføre en vare af et materiale, der ligner guld – men kenderne kan altid se forskel.

I dag bruger mange mennesker en slags personlig markedsføring til at få deres liv til at se pænere ud, end det i virkeligheden er. Sagen er, at jeg er som et lerkar (2 Kor 4,7), der bestemt ikke kan sammenlignes med guld hverken indeni eller udenpå. Men min syndige natur er som en tvivlsom kræmmer. Den ønsker ikke, at du eller nogen anden ser mine fejl. Den prøver på at skjule fejlene bag en gylden overflade, der ligner den ægte vare. Den vil sælge dig i en bedre udgave, end virkeligheden berettiger til.

Det vil sige, at jorden er fyldt med godt syv milliarder tilfælde af misvisende og uhæderlig markedsføring. Fristeren gav Eva en "overfla-

debehandling" i paradiset have (2 Kor 11,3), og mennesket har forsøgt at pynte på varen lige siden.

Intet at skjule

Men evangeliet sætter en stopper for vores oplevede behov for at få vores "vare" til at se bedre ud. Jesus kom for at gøre det under, at mennesker, der er optaget af at pynte på sig selv, bliver optaget af at vise ægte kærlighed til andre (1 Pet 1,22).

Han kom for at rense os uhæderlige og gøre os til oprigtige mennesker (2 Tim 2,20f). Da Jesus blev til synd for os på korset (2 Kor 5,21), blev hele vores forlorne overflade fjernet, og vores synd kom til syne som det, den er: død og ødelæggelse. Og så fjernede han netop disse synder (1 Joh 3,5). Det betyder, at kristne ikke har be-

hov for at skjule noget.

Måske vækker den konklusion en protest i dit hjerte. Hjertet vil ikke, at de grimme pletter og fejl kommer frem i lyset. Hjertet vil gerne købes med den valuta, der hedder andres anseelse. Det vil ikke afvises. Måske føles det ubehageligt at blive udsat for andres dømmende øjne.

Det er forståeligt, men i virkeligheden er det stolthed og frygt, der taler. Du har brug for at lytte til Guds tale og høre, hvad han siger:

- Alle dine synder og fejl – det hele – ligger blot-tet og åbent for mine øjne (Hebr 4,13), men på grund af Jesus er du nu hellig og lydefri og uangribelig for mit ansigt (Kol 1,22).
- Ingen, som tror på mig, skal blive til skamme

ægte og usyrede hellighed (1 Kor 5,6-8). Sæt din lid til, hvad Gud siger, og ikke hvad din stolthed og frygt siger. Stolthed og frygt vil lænke dig fast, men Guds løfter frigør dig, hvis du tror dem.

Ære til Jesus og frihed til os

Vi har en anden og endnu vigtigere grund til ikke at prøve at polere vores overflade for at imponere andre.

Uanset hvor lidt vi synes om os selv, og hvor meget vi frygter at miste social status, må vi fastholde, at hvis vores fejl kommer frem i lyset, handler det egentlig ikke om os. Vi tilhører ikke os selv; vi tilhører Jesus (1 Kor 6,19-20). Livet

Når vi forsøger at pynte på vores liv, er det ikke bare et spørgsmål om at skjule vores fejl – vi er med til at skjule Jesu magt og majestæt

(Rom 10,11), og hvis jeg er for dig, hvem kan så være imod dig (Rom 8,31)?

- Derfor skal du ikke have som mål at tage dig godt ud i andres øjne. Du skal ikke være en øjentjener, men en Kristi tjener, der af hjertet gør min vilje af et rent hjerte (Ef 6,5-7).
- Du kan ikke elske andre og samtidig være uoprigtig. Søg at leve et liv med kærlighed af et rent hjerte, af en god samvittighed og af en oprigtig tro (1 Tim 1,5).
- Der kommer kun uorden og alt muligt ondt ud af misundelse og selvhævdelse, men freden følger dem, der er "milde, omgængelige, fulde af barmhjertighed og gode frugter, upartiske og oprigtige" (Jak 3,17).

Rens den selvoptagne surdej ud, der ikke kun gennemsyrrer dit eget livs brød, men også de andres omkring dig, og lev i den

er Jesus og handler om ham (Fil 1,21; 2,9-11).

Der er ingen, der har større magt end Jesus. Det er ham, vi ønsker, at alle andre skal se. Hans store nåde ses tydeligere gennem vores synder, som han har betalt for og tilgivet, og hans magt bliver tydeligere i vores magtesløshed (2 Kor 12,9f). Når vi forsøger at pynte på vores liv, er det ikke bare et spørgsmål om at skjule vores fejl – vi er med til at skjule Jesu magt og majestæt.

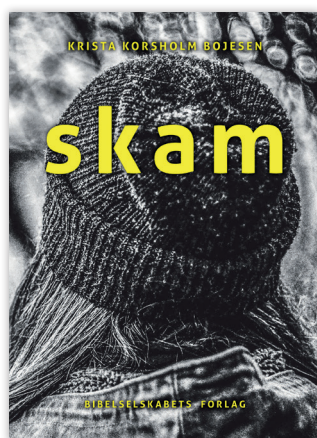
Derfor må vi leve et liv uden pynt – med ægte kærlighed. Vi skal ikke lytte til den indre kræmmer i vores syndige natur, men i stedet være så ægte og uforfalskede som muligt. Så får Jesus mere ære gennem vores liv, kærligheden til vores næste bliver varmere, og vi får mere frihed og kan bedre holde ud i det løb, der ligger foran os. ■

Artiklen er hentet fra www.desiring-god.org/articles/lay-aside-the-weight-of-insincerity.

Oversat og let bearbejdet af Erik Fuglsang.

Skam

BOGANMELDELSE AF FRANK RISBJERG KRISTENSEN

Skam

Krista Korsholm Bojesen
Bibelselskabets Forlag
202 sider, kr. 199,95

Forkerthedsfølelser, lavt selv-værd og angsten for ikke at slå til rammer alt for mange i vores tid.

Krista Korsholm Bojesen (KKB), som er psykolog og kristen, har arbejdet indgående med skam ud fra en psykologisk vinkel. Hendes bog fortjener at blive læst, tygget og gjort til en resursebog ind i kampen med de konkrete ødelæggende skamfølelser i livet, som vi alle til tider rammes af.

KKB trækker på stor psykologisk og terapeutisk indsigt. Hendes intention om at skrive en folkelig bog frem for at skrive endnu en fagbog om emnet lykkes langt på vej rigtig godt – psykologisk set. Det er en vigtig, velbegavet og vel-skrevet bog.

På psykologiens fundament

Bogen er henvendt til læsere både inden for og uden for det kristne segment. Det er et meget sympatisk projekt, som lykkes ret godt. Men det giver fremstillingen nogle "knaster".

KKB trækker i sine beskrivelser og psykologiske udredninger en del på bibelske kernefortællinger omkring skyld og

skam, fx syndefaldsberetningen. I den sidste del af bogen indfører hun også det teologiske begreb *nåde* som et meget vigtigt begreb i kampen mod skam.

Hun vover/ønsker dog ikke at skrive helt ud af et kristent livs- og menneskesyn og at tage livtag med fag-psykologiens svagheder og "eksistentielle underskud", som ofte er kendetegnet ved, at alt i livet skal kunne forklares og fikses via psykologien.

Dermed bliver det tydeligt, at der er stor forskel på, om vi selv skal komme overens med og finde vej i problemerne, eller om vi får de vigtigste svar og den vigtigste hjælp hos Gud i *teologiens* bibelske fundament.

KKB har nogle fine ansatser til at tale meget ud fra det bibelske, men det bliver aldrig tydeligt, at det postmoderne, skamramte menneske har brug for at finde den vigtigste hjælp hos Gud, Kristus.

Mangler teologisk fundament

Jeg er totalt enig med KKB, når hun understreger, at skam og skamfølelse hænger helt

sammen med det at skulle leve op til alle vores indre værdier og krav. "Vi oplever skam, når der er forskel på vores ideal-jeg og vores real-jeg. Vi ser os selv udefra og dømmes os selv hårdt indefra," siger hun rammende.

Hendes analyser og beskrivelser er fremragende, og hun vil med rette hjælpe læseren til selv at tage ansvar for at få ryddet ud i alle "burde-kravene".

Men der mangler alligevel noget afgørende vigtigt, nemlig hjælpen udefra – fra Gud (og fra stærke fælles, kollektive værdier!) til at kunne sortere sandt og med god samvittighed.

For mig at se er den største skurk i al usund følelse af skyld og skam, at vi netop *ikke* selv kan finde vej i, hvornår vi er "gode nok", og hvad der er vores *virkelige* ansvar, og hvad der skal være vores fundamentale værdier.

Vores tid overlader helt til os selv at definere vores ansvar og værdier, og hvad vi er værd. Og dét aktiverer altid skam og utryghed ved os selv. Dette tager KKB ikke nok op-gør med. Gudløsheden bliver aldrig i bogen til det egentlige

problem. Kristus bliver aldrig til den vigtigste løsning.

I stedet udfoldes *nåden* som et stærkt eksistentielt begreb og som et nødvendigt og vigtigt blik på os selv og hinanden; et nådigt blik på menneskelivet, som skal hjælpe os til at vove at være sårbare, uperfekte og at komme til kort også i sorteringsarbejdet i forhold til alle vores værdier og krav – og samtidig vide, at vi er totalt værdifulde og elskværdige.

KKB's brug af ordet *nåde* tager ganske vist udgangspunkt i Bibelen. Men hun ønsker at føre det ind i et alment eksistentielt rum, så både kristne og ikke-kristne kan tage det til sig. I praksis kommer *nåde* dermed til at betyde noget i retning af *overbærenhed*.

Hun siger meget fint, at det at hente nåden ind i sit liv ligner uden for terapeutisk praksis, men jeg savner noget mere tydelighed i, at nåden som modgift i livet over for skam ikke kan forankre sig selv. Vi har helt brug for, at der er én (Gud/Kristus), som relationelt møder os og placerer os i nådens virkelighed og i vores værdifuldhed. Sker dette ikke,

så bliver "det nådige blik" igen noget, som jeg selv skal få til at lykkes. Eller som andre mennesker skal lykkes med i forhold til mig.

Jeg savner med andre ord mere fokus på, at vi har brug for at have et fast sted at forankre vores værdier, normer, ansvar og værdi. Gud er jo ikke diffus i forhold til, hvor værdifulde, vi er, og hvad der er ret og forkert, og i forhold til, hvor vi kommer til kort og fejler. Gud giver os *syndernes forladelse* og aldrig *syndernes tilladelse*.

Uden at ville det, risikerer KKB i sin brug af *nåden* at lære mennesker at give sig selv *syndernes forladelse* og at være nådig mod sig selv på en sådan måde, at de reelt giver sig selv *syndernes tilladelse* – og har det godt med det.

Vi kan ikke holde til at være vores egen målestok og værdisætter. Vi har brug for, at Guds stærke værdier og normer kan holde os fast på vores sande menneskelighed: vores ansvar, vores relationelle pligt og kærligheden.

Der er ikke nok hjælp i at tilpasse forventningerne til os selv eller at have et "nådigt

En af bogens stærke pointer er, at når skammen bliver mødt og italesat, mister den noget af sin kraft

blik" på sig selv. Derimod kan vi tåle at komme til kort, som uperfekte syndere, netop fordi Gud er en nådig Gud, som tilgiver synd, og som altid vægter vores værdi som mennesker uendeligt højt. Men: uden at slippe syndernes tilladelse løs.

Læs bogen

Indvendingerne skal ikke holde nogen tilbage for at læse bogen, for den er stadig fremragende, og der er virkelig rigtig god hjælp at hente i forhold

til at arbejde med skyld- og skamfølelser og lavt selvværd i livet – kristen eller ej.

Lad dig føre med ind i skammens landskab og stoppe op sammen med KKB. For du bliver klogere på dig selv, livet og skammens hærgen også i dit liv.

En af bogens stærke pointer er, at når skammen bliver mødt og italesat, mister den noget af sin kraft. Den oplevelse skal du unde dig selv ved at følges et stykke vej med denne bog. ■

Alle gode gerninger

BOGANMELDELSE AF CHRISTIAN HAAHR ANDERSEN

Alle gode gerninger

Dit arbejde er en tjeneste

Timothy Keller og Katherine Leary Alsdorf

Credo Forlag 2018

340 sider, kr. 249,95

Når vi taler om gode gerninger, tænker en del på de næstekærlige handlinger, vi udfører i vores fritid. Denne bog har derimod fokus på *arbejdet* som det sted, hvor vi tjener vores næste. Lad mig nævne et citat fra bogen: "... så er der næppe nogen bedre måde at tjene din næste på end ved simpelthen at gå på arbejde – hvis altså der er tale om kompetent og veludført arbejde" (s. 77).

Håb for arbejdslivet

Bogen er delt op i tre dele:

- 1) Guds plan med arbejdet
- 2) Problemer med arbejdet
- 3) Evangeliet og arbejdslivet

Tankegangene er klare i den velstrukturerede bog. Der er mange gode henvisninger til Bibelen, Luther, Calvin og mange flere. Det gør bogen interessant og ikke så tung at læse.

Timothy Kellers (TK) brug af Luthers lære om retfærdiggørelse af tro er god og relevant, når han skriver: "Men evangeliet sætter os fri fra det konstante pres og jag efter at bevise vores eget værd og opbygge vores egen identitet gennem vores arbejde, for vi er allerede godkendt og i sikkerhed" (s. 73). TK siger altså et klart nej til gerningsretfærdighed.

Keller peger på en tendens i tiden: I vores moderne tid bliver arbejde ophøjet til ikke bare at være noget godt, men til nærmest at være en form for frelse (s. 157). Som respons til det understreger Keller, at arbejdet ikke er uden problemer og ikke kan give os det, vi længes efter. Det blev klart allerede på syndefaldets dag, hvor der tales om, at "i dit ansigts sved skal du spise dit

brød" (1 Mos 3,19a).

Alligevel mener TK, at der er håb for arbejdslivet, og det er der på grund af evangeliet og den kristne tro, for Bibelen lærer os at værdsætte al slags arbejde. Desuden giver evangeliet os et særdeles følsomt, moralsk kompas (s. 168).

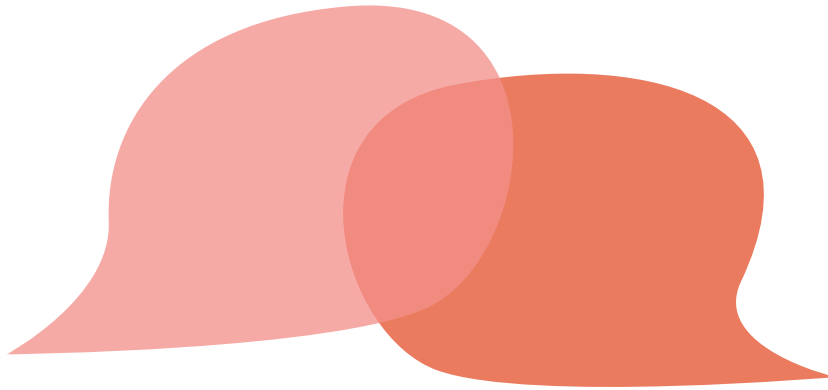
Nødvendig bog

Det er en god og nødvendig bog for os lutheranere, for de gode gerninger taler vi sjældent så meget om, som Bibelen gør.

Keller taler meget optimistisk om de kristnes muligheder for at gøre gode gerninger. Vi lutheranere er knap så optimistiske, for vi har lært af Luther, at en kristen er samtidig retfærdig i Kristus og synder i sig selv. Det betyder, at den kristne stadig i høj grad kender til syndens virkelighed og også handlinger, der er præget af synden. Men på trods af dette er vi faktisk i stand til at gøre gode gerninger over for andre mennesker, ikke mindst på vores arbejdsplads.

Bogen anbefales til læsning, overvejelse og inspiration til at udføre konkrete gode gerninger. ■

Det er en god og nødvendig bog for os lutheranere, for de gode gerninger taler vi sjældent så meget om, som Bibelen gør

Samtaleoplæg om skam

*VELEGNET TIL EN TIMES SAMTALE
I BESTYRELSE ELLER BIBELKREDS*

Kan fås ved henvendelse til redaktøren, mail: os@dml.dk

Til videre refleksion om skam

1

Interview om skam med sjælesørger Gunnar Fagerli

www.agape.dk/Artikel.aspx?id=131

2

Teolog Egil Sjaastads artikel *Skyld og skam – Forkyndelse og sjælesorg i mødet med postmodernismen* i Budskabet 6/2010, s. 24-32

dml.dk/sites/default/files/files/budskabet_10-6.pdf

3

Temaartikler om skam i Tro & Mission 13/2017, s. 6-8

dml.dk/sites/default/files/files/troogmission_20170811.pdf

4

LM's Læreråds drøftelse om forkyndelse i en skamkultur

www.dml.dk/nyt/den-moderne-dansker-skal-hoere-han-er-vaerdifuld

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Den mudrede skamfølelse

Skam er en udbredt følelse. Også blandt kristne. Måske går man rundt med sådan en lidt uklar, mudret følelse af, at der bare er så meget, der ikke er godt nok. Så man tør ikke stå ved, hvordan man egentlig er. Idealerne – i forhold til Gud, andre og en selv – er svære at leve op til.

Hvad stiller vi op med de tanker og følelser, der gemmer sig bag facaden?

Er der nogen hjælp at hente hos Gud, når jeg skammer mig over mig selv, min uduelighed og mine "forkerte" troserfaringer?

Hvilke sider af evangeliet har særlig adresse til mennesker, der kæmper med en nedbrydende skamfølelse?

FOTO: PEXELS

Tænk om vi var optaget af den hellige, almindelige hverdag og kunne indse, at vores kald er at være ambassadør for Guds rige i lige præcis den hverdag, som er vores – og først og fremmest uden for kirkebygningen.

PETER KOFOED HERBST SIDE 31

*Selv om vi kender Guds nåde og
 kærlighed og hans gavmilde væsen imod os,
 så glemmer vi ofte ham og tror, at rigdom
 kan give os den sikkerhed og tilfredshed,
 som kun Gud kan give et menneske*

ROAR STEFFENSEN SIDE 27